

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 11.08.2003
COM(2003) 497 τελικό

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2002 ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ PHARE ΚΑΙ ΤΩΝ
ΠΡΟΕΝΤΑΞΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, ΤΗ ΜΑΛΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ**

{SEC(2003) 910}

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Συνοπτική παρουσίαση.....	3
	Συντομογραφίες.....	5
1.	Επισκόπηση του έτους.....	7
1.1.	Οι βασικές εξελίξεις της διαδικασίας διεύρυνσης το 2002	7
1.2.	Τα συμπεράσματα των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων του 2002	10
1.3.	Η εφαρμογή του ISPA και του SAPARD και ο συντονισμός της κοινοτικής προενταξιακής ενίσχυσης.....	10
1.4.	Μετάβαση προς τα διαρθρωτικά ταμεία.....	11
2.	Εφαρμογή των προγραμμάτων	13
2.1.	Γενική επισκόπηση: Εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών Phare	13
2.2.	Γενική επισκόπηση: χρηματοπιστωτική και τεχνική ενίσχυση	14
2.3.	Εθνικά προγράμματα	16
2.4.	Διασυνοριακή συνεργασία Phare	19
2.5.	Προγράμματα πολλαπλών δικαιούχων.....	20
2.6.	Συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα και οργανισμούς	34
2.7.	Συνεργασία με την ΕΤΕπ και με τους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.....	35
3.	Διαχείριση του προγράμματος.....	36
3.1.	Η μετάβαση προς το σύστημα της εκτεταμένης διαχειριστικής αποκέντρωσης (EDIS)	36
3.2.	Παρακολούθηση και αξιολόγηση.....	37
4.	Χρηματοοικονομική επισκόπηση και επιδόσεις.....	40

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Η παρούσα είναι η ετήσια έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, για την αξιολόγηση της προόδου του προενταξιακού μέσου Phare. Επιπλέον, για πρώτη φορά, η παρούσα έκθεση καλύπτει επίσης τα προενταξιακά μέσα για την Κύπρο, τη Μάλτα και την Τουρκία.¹

Το πρόγραμμα Phare είναι ένα από τα τρία προενταξιακά μέσα που χρηματοδοτούνται από τις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες για να βοηθηθούν οι αιτούσες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης στις προετοιμασίες τους για την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το πρόγραμμα PHARE, που συστάθηκε αρχικά το 1989 για την παροχή στήριξης στην Πολωνία και στην Ουγγαρία, περιλαμβάνει σήμερα 10 υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, ήτοι τη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία και την Τσεχική Δημοκρατία. Επιπροσθέτως, οι τρεις χώρες που δεν περιλαμβάνονται στο Phare, ήτοι η Κύπρος, η Μάλτα και η Τουρκία, λαμβάνουν προενταξιακή ενίσχυση η οποία προορίζεται είτε για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων προτεραιότητας, προκειμένου να προετοιμαστούν οι χώρες για την ένταξη (Κύπρος και Μάλτα), είτε για την προσανατολισμένη στην ένταξη προσέγγιση της χρηματοδοτικής ενίσχυσης (Τουρκία).

Το 2000-2002, το πρόγραμμα Phare παρείχε περίπου 5 δισεκατομμύρια ευρώ υπό μορφή συγχρηματοδότησης για τη θεσμική ανάπτυξη μέσω «αδελφοποίησης» και τεχνικής βοήθειας και για τη στήριξη των επενδύσεων. Στόχος είναι η στήριξη των προσπάθειών των υποψηφίων χωρών να ενισχύσουν τις δημόσιες διοικήσεις και τους θεσμικούς φορείς ώστε να λειτουργήσουν αποτελεσματικά στο εσωτερικό της Ένωσης, να προωθήσουν τη σύγκλιση με τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Κοινοότητας μειώνοντας την ανάγκη για τη θέσπιση μεταβατικών περιόδων και να προωθήσουν την οικονομική και κοινωνική συνοχή (ΟΚΣ).

Το 2002, οι συνολικές αναλήψεις υποχρεώσεων Phare ανήλθαν σε 1.699 εκατ. ευρώ. Ο προγραμματισμός βασίστηκε στις κατευθυντήριες γραμμές για το Phare οι οποίες αναθεωρήθηκαν περαιτέρω το 2002, προκειμένου να συνοδεύουν τις αλλαγές στον κανονισμό σχετικά με την εφαρμογή ενός προγράμματος για τη διασυνοριακή συνεργασία (ΔΣΣ), για να συμπεριληφθεί η μοναδική προσέγγιση στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας και να δοθεί έμφαση στη μετάβαση στο Σύστημα Εκτεταμένης Διαχειριστικής Αποκέντρωσης της Εφαρμογής (EDIS).

Όσον αφορά την **Κύπρο, τη Μάλτα και την Τουρκία**, τα προγράμματα προενταξιακής βοήθειας ανήλθαν συνολικά σε 168 εκατομμύρια ευρώ το 2002. Όσον αφορά τη Μάλτα και την Κύπρο, μεγάλο μέρος της χρηματοδότησης αυτής

¹ Η παρούσα έκθεση καταρτίζεται σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3906/89 του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 1989 («Κανονισμός Phare»), το άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 555/2000 του Συμβουλίου της 13ης Μαρτίου 2000 σχετικά με την υλοποίηση δράσεων στο πλαίσιο της προενταξιακής στρατηγικής για την Κυπριακή Δημοκρατία και τη Δημοκρατία της Μάλτας και το άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2500/2001 του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2001 για την παροχή προενταξιακής χρηματοδοτικής βοήθειας στην Τουρκία.

προοριζόταν για θεσμική ανάπτυξη, με στόχο την προετοιμασία των δύο χωρών για ένταξη. Στην περίπτωση της Τουρκίας, η προενταξιακή χρηματοδοτική ενίσχυση έδινε έμφαση στην ένταξη, καθώς οι διαδικασίες προγραμματισμού και εφαρμογής του προγράμματος προενταξιακής χρηματοδοτικής βοήθειας στην Τουρκία είναι σήμερα αντίστοιχες εκείνων του Phare.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή **αναθέτει όλο και περισσότερες αρμοδιότητες** διαχείρισης και εφαρμογής των προγραμμάτων Phare στις αρχές των υποψήφιων χωρών, ώστε να προετοιμαστούν για την αποκεντρωμένη προσέγγιση της διαχείρισης προγραμμάτων που καθιερώθηκε στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων. Το 2002 δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση σε εθνικά προγράμματα τα οποία αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων αδυναμιών που προσδιορίζονται στις ετήσιες περιοδικές εκθέσεις.

Ένα τεχνικό έγγραφο, που παρουσιάζεται ως παράρτημα της παρούσας έκθεσης, περιέχει τμήματα για τον προγραμματισμό και την εκτέλεση του προγράμματος PHARE σε καθεμία από τις δικαιούχους χώρες και για τα προενταξιακά μέσα για την Κύπρο, τη Μάλτα και την Τουρκία.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

CARDS	Κοινοτική βοήθεια για την ανασυγκρότηση, την ανάπτυξη και τη σταθεροποίηση στα Βαλκάνια
DIS	Σύστημα αποκεντρωμένης εφαρμογής
EDIS	Σύστημα Εκτεταμένης Διαχειριστικής Αποκέντρωσης της Εφαρμογής
ISPA	Μέσο προενταξιακών διαρθρωτικών πολιτικών
MEDA	Επενδυτικό πρόγραμμα μεσογειακής συνεργασίας
SAPARD	Ειδικό πρόγραμμα ένταξης για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη
SIGMA	Πρόγραμμα στήριξης για τη βελτίωση της διακυβέρνησης και της διαχείρισης στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης
TACIS	Τεχνική βοήθεια στην Κοινότητα των Ανεξαρτήτων Κρατών
TAIEX	Υπηρεσία ενημέρωσης για την τεχνική βοήθεια
ΑΕγχΠ	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν
ΔΣΣ	Διασυνοριακή συνεργασία
ΔΤ	Διαρθρωτικά Ταμεία
ΔΧΟ	Διεθνείς χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί
ΕΑΣ	Εθνικά Αναπτυξιακά Σχέδια
ΕΓΤΠΕ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΖΕΣ	Ευρωπαϊκή ζώνη ελεύθερων συναλλαγών
ΕΚΠΝΤ	Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας
ΕΤΑΑ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης
ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΚΕΠΠΑ	Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας
ΜΚΟ	Μη κυβερνητικός οργανισμός
ΜΜΕ	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις
ΟΕΥΕ	Ομάδα εργασίας υψηλού επιπέδου
ΟΚΣ	Οικονομική και κοινωνική συνοχή
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΣΕΒ	Συντονιστής εθνικής βοήθειας
ΧΚΑΕ	Χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης

1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1.1. Οι βασικές εξελίξεις της διαδικασίας διεύρυνσης το 2002

Περιοδικές εκθέσεις

Στις 9 Οκτωβρίου 2002, με τον τίτλο «Για τη διευρυμένη Ένωση», η Επιτροπή ενέκρινε το σύνολο των εγγράφων του 2002 που αφορούσαν τη διεύρυνση, τα οποία αποτελούνταν από το έγγραφο στρατηγικής και την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την πρόοδο κάθε υποψήφιας χώρας για την ένταξή της και από μεμονωμένες περιοδικές εκθέσεις για καθεμία από τις δεκατρείς υποψήφιες χώρες.

Στις περιοδικές εκθέσεις της, η Επιτροπή αξιολογεί την πρόοδο κάθε υποψήφιας χώρας ως προς την ικανοποίηση των κριτηρίων προσχώρησης. Ύστερα από λεπτομερή ανάλυση, η Επιτροπή συμπέρανε ότι όλες οι υποψήφιες χώρες σημείωσαν σημαντική πρόοδο το προηγούμενο έτος όσον αφορά την ικανοποίηση των κριτηρίων προσχώρησης.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση της Επιτροπής, η **Εσθονία**, η **Κύπρος**, η **Λετονία**, η **Λιθουανία**, η **Μάλτα**, η **Ουγγαρία**, η **Πολωνία**, η **Σλοβακική Δημοκρατία**, η **Σλοβενία** και η **Τσεχική Δημοκρατία** ικανοποιούν τα πολιτικά κριτήρια. Λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο των χωρών αυτών, την κατάσταση σε ό,τι αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που ανέλαβαν, καθώς και το υπό εξέλιξη προπαρασκευαστικό τους έργο, η Επιτροπή θεώρησε ότι οι χώρες αυτές θα έχουν ικανοποιήσει τα οικονομικά κριτήρια και τα κριτήρια που σχετίζονται με το κοινοτικό κεκτημένο και θα είναι σε θέση να γίνουν μέλη της ΕΕ από τις αρχές του 2004. Συνέστησε, επομένως, να ολοκληρωθούν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με τις εν λόγω χώρες έως το τέλος του έτους, με στόχο την υπογραφή της συνθήκης για την ένταξη την άνοιξη του 2003.

Καθώς η **Βουλγαρία** και η **Ρουμανία** έχουν θέσει ως ενδεικτική ημερομηνία για την ένταξη το 2007, η Επιτροπή θα στηρίξει ιδιαίτερα τις δύο χώρες όσον αφορά την επίτευξη του στόχου αυτού, που θα συνεχίσει να καθοδηγείται από τις αρχές της διαφοροποίησης και των ιδίων προσόντων. Η Επιτροπή επεσήμανε ότι θα προτείνει, με βάση την ανάλυση που παρουσιάζεται στις περιοδικές εκθέσεις του 2002, λεπτομερείς χάρτες πορείας για αυτές τις δύο χώρες, καθώς και την αύξηση της προενταξιακής βοήθειας.

Όσον αφορά την **Τουρκία**, η Επιτροπή τόνισε τη σημαντική πρόοδο που έχει ήδη σημειωθεί, επί παραδείγματι, στη συνταγματική μεταρρύθμιση, στις μακρόπνοες μεταρρυθμίσεις του Αυγούστου του 2002 και στη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, αλλά θεώρησε ότι πρέπει να καταβληθεί ακόμη σημαντική προσπάθεια. Στο πλαίσιο αυτό, και ενόψει του επόμενου σταδίου της υποψηφιότητας της Τουρκίας, η Επιτροπή συνέστησε η Ευρωπαϊκή Ένωση να ενισχύσει τη στήριξή της για τις προενταξιακές προετοιμασίες της χώρας και να διαθέσει σημαντικά κονδύλια για το σκοπό αυτό.

Η Επιτροπή επεσήμανε ακόμη ότι θα συνεχίσει να παρακολουθεί την πρόοδο που πραγματοποιεί κάθε προσχωρούσα χώρα σε ό,τι αφορά την εκτέλεση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων μέχρι την ένταξη, καθώς και την εκπλήρωση όλων των δεσμεύσεων για το κοινοτικό κεκτημένο. Η Επιτροπή πρότεινε να συμπεριληφθούν στη συνθήκη για την ένταξη, εκτός από μια γενική οικονομική ρήτρα διασφάλισης, συγκεκριμένες ρήτρες διασφάλισης για τους τομείς της εσωτερικής αγοράς, της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.

Στις 9 Οκτωβρίου, ο Πρόεδρος Prodi και ο Επίτροπος Verheugen παρουσίασαν το σύνολο των εγγράφων που αφορούσαν τη διεύρυνση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στις 22 Οκτωβρίου, το Συμβούλιο εξέφρασε την ευρεία συμφωνία του με τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της Επιτροπής και στις 24-25 Οκτωβρίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνεδρίαζε στις Βρυξέλλες επιδοκίμασε τα ευρήματα και τις συστάσεις της Επιτροπής.

Ενταξιακές διαπραγματεύσεις

Υπουργικές διασκέψεις:

Κατά τη διάρκεια του έτους πραγματοποιήθηκε σειρά ενταξιακών διασκέψεων. Στην υπουργική διάσκεψη της 28ης Ιουνίου, η οποία διοργανώθηκε στο πλαίσιο της ισπανικής προεδρίας, ήταν παρόντες εκπρόσωποι όλων των υποψήφιων χωρών εκτός της Βουλγαρίας. Της πρώτης υπουργικής διάσκεψης της 1ης Οκτωβρίου στο πλαίσιο της δανικής προεδρίας προηγήθηκαν δύο προκαταρκτικές διασκέψεις σε επίπεδο αντιπροσώπων στις 28 Ιουνίου και στις 29/30 Ιουλίου. Πραγματοποιήθηκαν επίσης περαιτέρω διασκέψεις σε επίπεδο αναπληρωτών με ορισμένες από τις υποψήφιες χώρες (στις 18 Οκτωβρίου, 24 Οκτωβρίου και 8 Νοεμβρίου) και μια υπουργική διάσκεψη με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία πραγματοποιήθηκε στις 18 Νοεμβρίου.

Κατά την τελευταία ως άνω ημερομηνία, τα κεφάλαια που παρέμεναν ανοιχτά με τις δέκα χώρες που συμπεριλαμβάνονται στο πρώτο κύμα ένταξης το 2004, αφορούσαν τη γεωργία, χρηματοοικονομικές και δημοσιονομικές διατάξεις, άλλα ζητήματα (συμπεριλαμβανομένων ζητημάτων όπως η διάθεση διευκόλυνσης μετάβασης για τη θεσμική ανάπτυξη, η εφαρμογή και διαχείριση προενταξιακών κεφαλαίων στα νέα κράτη μέλη, δικλείδες ασφαλείας, συνεισφορές των νέων κρατών μελών στο κεφάλαιο της ΕΤΕπ κλπ.), θεσμικά όργανα για τρεις υποψήφιες χώρες (Λετονία, Ουγγαρία και Τσεχική Δημοκρατία) και πέντε εναπομείναντα κεφάλαια (ανταγωνισμός για την Ουγγαρία και την Πολωνία, μεταφορές για την Τσεχική Δημοκρατία, φορολογία και τελωνειακή ένωση για τη Μάλτα).

Η Επιτροπή συμμετείχε σε τέσσερις διμερείς άτυπες διασκέψεις με τις υποψήφιες χώρες που διοργανώθηκαν από την προεδρία σε επίπεδο αναπληρωτών (τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο) και σε μία υπουργική διάσκεψη (τον Δεκέμβριο). Ως αποτέλεσμα του προπαρασκευαστικού έργου που πραγματοποιήθηκε, όλα τα ανωτέρω κεφάλαια έκλεισαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις 12-13 Δεκεμβρίου, μετά τη συμφωνία που επετεύχθη σχετικά με τις δημοσιονομικές δαπάνες και άλλες ρυθμίσεις για

συγκεκριμένα εκκρεμή ζητήματα. Για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, 23 και 15 κεφάλαια συνολικά έκλεισαν προσωρινά στο τέλος της δανικής προεδρίας.

Γεωργία:

Σύμφωνα με το χάρτη πορείας που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Laeken, όλα τα υπόλοιπα θέματα διαπραγμάτευσης (άμεσες πληρωμές, ποσοτώσεις παραγωγής, αγροτική ανάπτυξη κλπ.) που εμπίπτουν στο κεφάλαιο αυτό εξετάστηκαν από την ΕΕ κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή ενέκρινε στις 30 Ιανουαρίου 2002 θεματικό έγγραφο, ώστε να παράσχει στα κράτη μέλη μία βάση για τη συζήτηση των σχετικών ζητημάτων, με σκοπό να διατυπωθούν νέες κοινές θέσεις. Ειδικότερα, απορρίπτοντας την ιδέα διαμόρφωσης μιας κοινής γεωργικής πολιτικής δύο ταχυτήτων μακροπρόθεσμα, η Επιτροπή υπογράμμισε την ανάγκη να καταβληθούν προσπάθειες για την αναδιάρθρωση της γεωργίας και της βιομηχανίας γεωργικών τροφίμων στις υποψήφιες χώρες, όπως και να καταστούν οι τομείς αυτοί περισσότερο ανταγωνιστικοί. Στις 13 Ιουνίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο χαιρέτισε το έγγραφο της Επιτροπής. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις ολοκληρώθηκαν τον Δεκέμβριο του 2002 στη σύνοδο κορυφής της Κοπεγχάγης. Επετεύχθη συμφωνία σχετικά με το κεφάλαιο 7, συμπεριλαμβανομένης συμφωνίας σχετικά με τις άμεσες πληρωμές και τις ποσότητες αναφοράς. Η εν λόγω συμφωνία αντικατοπτρίζεται στη συνθήκη για την ένταξη.

Δημοσιονομικό πλαίσιο ενταξιακών διαπραγματεύσεων:

Για να μπορέσει το Συμβούλιο, με την έναρξη της ισπανικής προεδρίας, να αξιολογήσει εντός ενός κοινού πλαισίου τα δημοσιονομικά θέματα που συνδέονται με τις διαπραγματεύσεις σε ορισμένους ευαίσθητους τομείς, η Επιτροπή παρουσίασε, στις 30 Ιανουαρίου, ανακοίνωση για τις δαπάνες που συνδέονται με τη διεύρυνση την περίοδο 2004-2006. Το δημοσιονομικό πλαίσιο, το οποίο αντιστοιχεί σε προσαρμογές του σεναρίου που συμφωνήθηκε κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου το 1999 βάσει του Προγράμματος Δράσης 2000, προέβλεπε πιστώσεις αναλήψεων υποχρεώσεων συνολικού ύψους 40,16 δισεκατομμυρίων ευρώ και πιστώσεις πληρωμών ύψους 28,019 δισεκατομμυρίων ευρώ. Οι τομείς που καλύπτονταν ήταν η γεωργία, τα διαρθρωτικά μέτρα και η χρηματοδότηση εσωτερικών πολιτικών, καθώς και τα ειδικά κονδύλια για τη διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος. Προβλεπόταν επίσης ένα μεταβατικό καθεστώς αντιστάθμισης, έτσι ώστε κανένα από τα νέα κράτη μέλη να μη βρεθεί σε δημοσιονομική θέση σαφώς λιγότερο ευνοϊκή από τη θέση που ευρισκόταν το έτος που προηγήθηκε της διεύρυνσης.

Η Επιτροπή Περιφερειών ενέκρινε αυτή την προσέγγιση της Επιτροπής σε γνωμοδότηση ίδια πρωτοβουλία της 16ης Μαΐου. Το Κοινοβούλιο γνωμοδότησε και αυτό σχετικά με την ανακοίνωση αυτή με ψήφισμα της 13ης Ιουνίου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, στις 24-25 Οκτωβρίου, αποφασήνισε ορισμένα στοιχεία του δημοσιονομικού αυτού πλαισίου, συγκεκριμένα σχετικά με τις άμεσες πληρωμές, το συνολικό επίπεδο χορηγήσεων για τα διαρθρωτικά μέτρα, τους ιδίους πόρους και τις

ενδεχόμενες δημοσιονομικές ανισορροπίες. Ανέφερε επίσης ότι οι δαπάνες της Ένωσης πρέπει να εξακολουθήσουν να συμμορφώνονται προς τις επιταγές της δημοσιονομικής πειθαρχίας και της αποτελεσματικότητας και τόνισε ότι η διευρυμένη Ένωση πρέπει να διαθέτει επαρκείς πόρους για να διασφαλίσει την ομαλή λειτουργία των πολιτικών της προς όφελος όλων των πολιτών της. Βάσει των όσων συμφωνήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών και των προσαρμογών που προέκυψαν από τις διαπραγματεύσεις, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Ένωσης διατύπωσαν κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης μία τελική οικονομική προσφορά, την οποία αποδέχθηκαν οι υποψήφιες χώρες. Η προσφορά αυτή αύξησε το συνολικό κόστος του πακέτου της διεύρυνσης στα 40,8 δισεκατομμύρια ευρώ, πολύ κοντά στο ποσό που είχε προτείνει αρχικά η Επιτροπή (βλέπε ανωτέρω).

Ενημέρωση των εταιρικών σχέσεων προσχώρησης:

Στις 28 Ιανουαρίου, μετά την πολιτική συμφωνία που πέτυχε τον Δεκέμβριο του 2001, το Συμβούλιο ενέκρινε επίσημα σειρά αποφάσεων με τις οποίες ενημερώνονταν οι αρχές, οι προτεραιότητες, οι ενδιάμεσοι στόχοι και οι όροι των εταιρικών σχέσεων προσχώρησης με όλες τις υποψήφιες χώρες, εκτός της Τουρκίας.

Διοικητική και δικαστική ικανότητα:

Με βάση το έγγραφο στρατηγικής της με τίτλο «Για την επιτυχία της διεύρυνσης» και σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Laeken, στις αρχές του 2002 η Επιτροπή δρομολόγησε σχέδιο δράσης για καθεμία από τις χώρες που συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις, για την ενίσχυση της διοικητικής και της δικαστικής ικανότητάς τους. Σημείο αφετηρίας για τα εν λόγω σχέδια δράσης απετέλεσαν οι αναθεωρημένες εταιρικές σχέσεις προσχώρησης. Στις 5 Ιουνίου, η Επιτροπή υπέβαλε σχετική έκθεση προόδου. Την πρωτοβουλία αυτή χαιρέτισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών και οι υπουργοί Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων των κρατών μελών της ΕΕ συναντήθηκαν με τους ομολόγους τους από τις υποψήφιες χώρες.

1.2. Τα συμπεράσματα των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων του 2002

Το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης** στις 21-22 Ιουνίου, χαιρέτισε τις αποφασιστικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα κατά τις διαπραγματεύσεις κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002 και έκρινε ότι η διαδικασία εισέρχεται στην τελική φάση της.

Στις 24-25 Οκτωβρίου, το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις Βρυξέλλες** ενέκρινε τα ευρήματα και τις συστάσεις του συνόλου των εγγράφων της Επιτροπής που εγκρίθηκαν στις 9 Οκτωβρίου. Στην **Κοπεγχάγη**, στις 28 Οκτωβρίου, οι ηγέτες των υποψήφιων χωρών συναντήθηκαν με τον κ. Anders Fogh Rasmussen, πρωθυπουργό της Δανίας και πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τον κ. Javier Solana, Υπάτο Εκπρόσωπο για την ΚΕΠΠΑ, τον κ. Romano Prodi, Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τον κ. Günter Verheugen, Επίτροπο αρμόδιο για τη διεύρυνση. Κατά τη συνεδρίαση αυτή

δόθηκε στους αντιπροσώπους της Ένωσης η δυνατότητα να εκθέσουν στους συνομιλητές τους λεπτομέρειες για το δημοσιονομικό πλαίσιο της προσχώρησης καθώς και τις θέσεις διαπραγμάτευσης που εγκρίθηκαν κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών.

Σύμφωνα με τις συστάσεις της Επιτροπής, στις 12-13 Δεκεμβρίου, το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Κοπεγχάγη** ολοκλήρωσε τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Εσθονία, την Κύπρο, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Μάλτα, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία και την Τσεχική Δημοκρατία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης ενέκρινε την ανακοίνωση της Επιτροπής για τους χάρτες πορείας της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, καθώς και τις προτάσεις για ουσιαστική αύξηση της προενταξιακής ενίσχυσης. Επίσης, επιβεβαίωσε ότι, ανάλογα με την περαιτέρω πρόοδο που θα υπάρξει για την πλήρωση των κριτηρίων ένταξης, στόχος είναι η ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2007. Όσον αφορά την Τουρκία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης σημείωσε ότι εφόσον το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2004, βάσει έκθεσης και σύστασης της Επιτροπής, αποφασίσει ότι η Τουρκία πληροί τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αρχίσει χωρίς καθυστέρηση ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Τουρκία.

1.3. Η εφαρμογή του ISPA και του SAPARD και ο συντονισμός της κοινοτικής προενταξιακής ενίσχυσης

Μαζί με το Phare², το Πρόγραμμα Δράσης 2000 πρότεινε διαρθρωτική ενίσχυση για τις υπονήπιες χώρες (στο πλαίσιο του προγράμματος ISPA), καθώς και ενίσχυση για γεωργική ανάπτυξη (στο πλαίσιο του προγράμματος SAPARD). Τόσο το ISPA όσο και το SAPARD τέθηκαν σε εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου 2000 και χρηματοδοτούνται έως το τέλος του 2006.

Το **ISPA (Μέσο προενταξιακών διαρθρωτικών πολιτικών)** αποσκοπεί κυρίως στην ευθυγράμμιση των υπονήπιων χωρών προς τα κοινοτικά πρότυπα υποδομών και χρηματοδοτεί σημαντικές περιβαλλοντικές και μεταφορικές υποδομές.

Η διαχείριση του ISPA γίνεται στην ίδια βάση με τη διαχείριση του Phare, ενώ το μέσο διαθέτει σήμερα ετήσιο προϋπολογισμό **1,040 εκατομμυρίων ευρώ** και τελεί υπό την ευθύνη της Γενικής Διεύθυνσης «Περιφερειακή Πολιτική».

Περιλαμβανομένων των 80 έργων που αποφασίστηκαν το 2002, η Επιτροπή ενέκρινε συνολικά 249 έργα ISPA για την περίοδο από το 2000 έως το 2002, συνολικού ύψους 8,753 εκατομμυρίων ευρώ, από τα οποία 5,648 εκατομμύρια ευρώ (64,5%) προέρχονται από την ΕΕ και τα υπόλοιπα από τις δικαιούχους χώρες και διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Όπως και

² Η χρηματοδότηση Phare προορίζεται για έργα σε όλους τους τομείς πολιτικής, εκτός της ανάπτυξης.

το 2001, τα ποσά που αναλήφθηκαν το 2002 κατανεμήθηκαν σχεδόν ισομερώς μεταξύ των τομέων του περιβάλλοντος και των μεταφορών.

Το SAPARD (Ειδικό πρόγραμμα ένταξης για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη) έχει στόχο να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες στην αντιμετώπιση των προβλημάτων διαρθρωτικής προσαρμογής στους τομείς της γεωργίας και στις αγροτικές περιοχές, καθώς και στην εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου όσον αφορά την ΚΓΠ (Κοινή Γεωργική Πολιτική) και τη σχετική νομοθεσία. Εν συντομία:

Το SAPARD χρηματοδοτεί γεωργικά και αγροτικά αναπτυξιακά σχέδια μέσω ενός προγράμματος τύπου διαρθρωτικών ταμείων· η διαχείρισή του είναι πλήρως αποκεντρωμένη στο επίπεδο υποψηφίων χωρών, χωρίς εκ των υστέρων συμμετοχή της Επιτροπής.

Το SAPARD έχει ετήσιο προϋπολογισμό ύψους **520 εκατομμυρίων ευρώ** (με τιμές 1999)

Το SAPARD τελεί υπό την ευθύνη της ΓΔ «Γεωργία».

Με 5 χώρες να έχουν ξεκινήσει τις δραστηριότητές τους το 2001, το πρόγραμμα SAPARD εφαρμόζεται τώρα σε 10 υποψήφιες χώρες με βάση τις «αποφάσεις της Επιτροπής για την ανάθεση της διαχείρισης της ενίσχυσης στους εκτελεστικούς οργανισμούς» το 2002 στη Σλοβακία, στην Τσεχική Δημοκρατία, στην Πολωνία, στη Ρουμανία και στην Ουγγαρία.

Η **επιτροπή συντονισμού** της Επιτροπής σε επίπεδο διευθυντών συγκλήθηκε τρεις φορές το 2002. Στις 29 Απριλίου 2002, υποβλήθηκε **γενικό έγγραφο σχετικά με την ενίσχυση** στην επιτροπή διαχείρισης Phare. Το έγγραφο παρουσιάζει επισκόπηση των τριών μέσων προενταξιακής διαρθρωτικής πολιτικής, τις προτεραιότητες και την υλοποίησή τους το 2002. Μια χωριστή ετήσια έκθεση σχετικά με το συντονισμό της προενταξιακής ενίσχυσης θα περιέχει αναλυτικότερες πληροφορίες για το συντονισμό ανάμεσα στο Phare, το ISPA και το SAPARD.

1.4. Μετάβαση προς τα διαρθρωτικά ταμεία

Η ανακοίνωση του κ. Verheugen «Phare 2000 Επισκόπηση – Ενίσχυση της προετοιμασίας για την προσχώρηση», παρέχει ακόμη τη στρατηγική εστίαση για τον προγραμματισμό Phare, δίδοντας έμφαση, μεταξύ άλλων, στην ανάγκη μετάβασης προς τα διαρθρωτικά ταμεία με ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Το 2002, το Phare συνέχισε να ενισχύει τη στήριξή του προς την ΟΚΣ ως μέσο μετάβασης προς την προγραμματική προσέγγιση των διαρθρωτικών ταμείων. Οι επενδύσεις ΟΚΣ, οι οποίες βασίζονται στα προκαταρκτικά Εθνικά Αναπτυξιακά Σχέδια (προκαταρκτικά ΕΑΣ), χρησιμοποιούνται για την πιλοτική δοκιμή του τύπου των δραστηριοτήτων που θα χρηματοδοτηθούν από τα διαρθρωτικά ταμεία μετά την προσχώρηση.

Το 2002, οι επενδύσεις ΟΚΣ υλοποιούνταν σε ολοένα μεγαλύτερο βαθμό υπό μορφή προγραμμάτων μη επιστρεπτέων ενισχύσεων (παρόμοιων με τα «μέτρα» στην ορολογία των διαρθρωτικών ταμείων) στους τομείς της ανάπτυξης των ανθρωπίνων πόρων, της στήριξης του παραγωγικού τομέα και των υποδομών για τη λειτουργία των επιχειρήσεων. Η ευρύτερη χρήση προγραμμάτων μη επιστρεπτέων ενισχύσεων συνιστά σημαντικό βήμα προς τις προσεγγίσεις των διαρθρωτικών ταμείων.

Στο πλαίσιο αυτό, το Phare παρέχει ολοένα μεγαλύτερη στήριξη (μέσω αδελφοποίησης – συμπεριλαμβανομένου του μηχανισμού Twinning Light (αδελφοποίηση μικρότερης κλίμακας)- και βραχυπρόθεσμης τεχνικής βοήθειας), στις χώρες για να εφαρμόσουν τις αναγκαίες διοικητικές και δημοσιονομικές διαρθρώσεις για τα διαρθρωτικά ταμεία. Η στήριξη αυτή αφορά τον προγραμματισμό (οριστικοποίηση ενός αναπτυξιακού σχεδίου και προετοιμασία ενός ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού ή ενός κοινοτικού πλαισίου στήριξης), την προετοιμασία, τη διαχείριση, την αξιολόγηση και τον έλεγχο σειράς έργων.

Το 2002, οι υπηρεσίες της Επιτροπής (ΓΔ «Περιφερειακή Πολιτική» και ΓΔ «Διεύρυνση») ακολούθησαν το χάρτη πορείας σε τρεις φάσεις, οι οποίες κάλυπταν την περίοδο 2001-2003, για τη μετάβαση από προκαταρκτικά ΕΑΣ σε έγγραφα προγραμματισμού διαρθρωτικών ταμείων. Ειδικότερα, στις αρχές του 2002, όλες οι υποψήφιες χώρες είχαν οριστικοποιήσει τα αναθεωρημένα προκαταρκτικά ΕΑΣ τους. Τα σχέδια αυτά αξιολόγησαν από κοινού η ΓΔ «Διεύρυνση» και η ΓΔ «Περιφερειακή Πολιτική» (σε συντονισμό με άλλες ΓΔ διαρθρωτικών ταμείων), με σκοπό την παροχή στις υποψήφιες χώρες χρήσιμων συστάσεων για την επερχόμενη προετοιμασία των εγγράφων προγραμματισμού των διαρθρωτικών ταμείων.

Το 2002, θεσπίστηκε μια στρατηγική σταδιακής κατάργησης του Phare, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση των χωρών που θα προσχωρήσουν την 1^η Μαΐου 2004.

Η περίοδος προγραμματισμού Phare 2003 θα είναι η τελευταία για τις χώρες που θα προσχωρήσουν τον Μάιο του 2004. Ενώ τα μέσα ISPA και SAPARD θα αντικατασταθούν, αμέσως μετά την προσχώρηση, από το ταμείο συνοχής και το ΕΓΤΠΕ (αγροτική ανάπτυξη), το Phare δεν έχει ένα μοναδικό και άμεσο διάδοχο. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτή η άνευ προηγουμένου μετάβαση από την προενταξιακή ενίσχυση στη διαρθρωτική στήριξη, η Επιτροπή ενέκρινε στις 6 Σεπτεμβρίου 2002 μια ad-hoc στρατηγική σταδιακής κατάργησης για το Phare [C(2002)3303-1].

Η προστιθέμενη αξία αυτής της στρατηγικής «μετάβασης από το Phare στα διαρθρωτικά ταμεία», μεταξύ άλλων, ενισχύεται από τον πρώιμο προγραμματισμό δράσεων ΟΚΣ και ΔΣΣ Phare 2003 και τη στενότερη σύνδεση των ΓΔ των διαρθρωτικών ταμείων στον προγραμματισμό Phare 2003, με στόχο τη μεγαλύτερη δυνατή ευθυγράμμιση των δραστηριοτήτων και των στρατηγικών των επερχόμενων προγραμμάτων των διαρθρωτικών ταμείων. Επιπλέον, από διοικητική άποψη, οι υποψήφιες χώρες ενδέχεται να επιθυμούν οι δραστηριότητες ΟΚΣ και ΔΣΣ Phare να τελούν υπό την ευθύνη των μελλοντικών αρχών υλοποίησης των διαρθρωτικών ταμείων, μειώνοντας

κατά αυτόν τον τρόπο τον αριθμό των φορέων που διαχειρίζονται κοινοτικά μέσα.

Η Μάλτα και η Κύπρος δεν λαμβάνουν επενδυτικά κονδύλια ΟΚΣ (ούτε από το ISPA και το SAPARD) και δεν τους ζητήθηκε να προετοιμάσουν προκαταρκτικά ΕΑΣ. Ωστόσο, έχει δοθεί προενταξιακή ενίσχυση για την ανάπτυξη των εγγράφων και των δομών που απαιτούνται για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των διαρθρωτικών ταμείων μετά την ένταξη.

Η Τουρκία δεν λαμβάνει επενδυτικά κονδύλια ΟΚΣ (ούτε από το ISPA και το SAPARD), αλλά παρόμοια προγράμματα χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του εθνικού προγράμματός της, όπως προβλέπεται από την τουρκική νομοθεσία. Τον Μάρτιο του 2003 ζητήθηκε ένα ΕΑΣ για να αποτελέσει τη βάση περαιτέρω ανάπτυξης των επενδύσεων αυτών σύμφωνα με τις γραμμές των διαρθρωτικών ταμείων.

2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

2.1. Γενική επισκόπηση: εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών Phare

Ο προγραμματισμός το 2002 βασίστηκε στις **αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές για το Phare (SEC (1999) 1596)** και εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 13 Οκτωβρίου 1999. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές στηρίχθηκαν στις αλλαγές που αποφασίστηκαν το 1998 και έλαβαν υπόψη τους νέους κανονισμούς ISPA και SAPARD που ισχύουν από το 2000. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές **αναθεωρήθηκαν περαιτέρω** στις 6 Σεπτεμβρίου 2002 [C(2002) 3303-2] για να:

- συνοδεύουν τις αλλαγές στον κανονισμό ΔΣΣ·
- συμπεριλάβουν την ενιαία προσέγγιση που απαιτείται στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας·
- δίδουν έμφαση στη μετάβαση προς το EDIS.

Πέρα από την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2760/98 ΔΣΣ Phare (βλέπε 2.4.), οι αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές Phare κομίζουν **δύο σημαντικά μηνύματα** σχετικά με τη συνεργασία με χώρες εκτός ΕΕ, μη υποψήφιες χώρες και τη διεθνική και διαπεριφερειακή συνεργασία. Συγκεκριμένα, οι υποψήφιες χώρες ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν τα κεφάλαια του εθνικού προγράμματος Phare τους για τη στήριξη δράσεων διασυνοριακής φύσης στα εξωτερικά σύνορά τους, αντιμετωπίζοντας με τον τρόπο αυτό προβλήματα που ενδέχεται να ανακύψουν στα μελλοντικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπροσθέτως, οι υποψήφιες χώρες καλούνται επίσης να συνεχίσουν τη χρήση κεφαλαίων του εθνικού προγράμματος Phare τους προκειμένου να χρηματοδοτούν τη συμμετοχή τους στα προγράμματα Interreg III Β (διεθνικό) ή Interreg III C (διαπεριφερειακό).

Στηριζόμενη στον κατάλογο ελέγχου των ενεργειών που είναι απαραίτητες για τη λειτουργία ενός πλήρως αποκεντρωμένου συστήματος εφαρμογής, γνωστού ως Σύστημα Εκτεταμένης Διαχειριστικής Αποκέντρωσης της Εφαρμογής ή EDIS, ο οποίος κυκλοφόρησε στα τέλη του 2001, η Επιτροπή προετοίμασε το 2002 έναν χάρτη πορείας για το EDIS, που ορίζει τα τέσσερα στάδια που απαιτούνται για την επίτευξη του EDIS. Επιπλέον, σε κάθε χώρα Phare, συστάθηκαν ομάδες εργασίας υψηλού επιπέδου για να επιβλέπουν τη μετάβαση προς το EDIS και τέθηκε σε εφαρμογή ένα νέο πολυετές πρόγραμμα Phare για να βοηθηθούν οι χώρες στη χρηματοδότηση των αναγκαίων αλλαγών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθέτει όλο και περισσότερες αρμοδιότητες διαχείρισης και εφαρμογής των προγραμμάτων Phare στις αρχές των υποψήφιων χωρών. Έτσι, δίδεται **ολοένα μεγαλύτερη έμφαση σε εθνικά προγράμματα** που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων αδυναμιών που προσδιορίζονται στις ετήσιες περιοδικές εκθέσεις. Το 2002, ωστόσο, εισήχθησαν ορισμένα νέα **πολυκρατικά ή οριζόντια προγράμματα** για την αντιμετώπιση αναδυόμενων σχετικών με την ένταξη ζητημάτων υψηλής προτεραιότητας που θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν καλύτερα μέσω των οικονομιών κλίμακας των προγραμμάτων αυτών. Τα εν λόγω προγράμματα κάλυπταν τους τομείς των δημοτικών υποδομών, των οικονομικών των αυτοδιοικήσεων, της περιβαλλοντικής προστασίας, της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης μέσω του SIGMA, μέτρων κατά της απάτης, της συμμετοχής των χωρών Phare σε κοινοτικούς αποκεντρωμένους οργανισμούς, της αναδιάρθρωσης της βιομηχανίας του χάλυβα και της προετοιμασίας για το EDIS.

Η προενταξιακή ενίσχυση της Μάλτας και της Κύπρου διέπεται από τον χωριστό κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 555/2000, ο οποίος εγκρίθηκε στις 13 Μαρτίου 2000. Γενικά, τα εν λόγω προγράμματα ακολουθούν ευρέως τη μεθοδολογία και την επιτροπολογία Phare.

Ένας νέος κανονισμός για την παροχή προενταξιακής χρηματοδοτικής βοήθειας στην Τουρκία – (ΕΚ) αριθ. 2500/2001 – τέθηκε σε ισχύ στις 30 Δεκεμβρίου 2001 και το 2002, για πρώτη φορά, διείπε τον ετήσιο προγραμματισμό. Αυτό ήταν το πρώτο έτος κατά το οποίο τουρκική πρόταση χρηματοδότησης υποβλήθηκε στην επιτροπή διαχείρισης Phare, ακολουθούμενη, τον Νοέμβριο του 2002, από έγγραφο σχεδιασμού το οποίο κάλυπτε τη χρηματοδοτική βοήθεια για το 2003. Η Επιτροπή ενέκρινε κατευθυντήριες γραμμές για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή – C(2002)5146 – στις 20 Δεκεμβρίου 2002, οι οποίες βασίζονται κατά πολύ σε παρόμοιες κατευθυντήριες γραμμές με αυτές που έχουν ήδη εγκριθεί για τις υποψήφιες χώρες Phare.

2.2. Γενική επισκόπηση: χρηματοπιστωτική και τεχνική βοήθεια

Με βάση τις αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές (SEC (1999) 1596 και C (2002) 3303-2), το 30% περίπου των πόρων του Phare διατίθεται για τη **θεσμική ανάπτυξη**, το βασικό μέσο της οποίας είναι η **αδελφοποίηση ή ο μηχανισμός Twinning Light** (απόσπαση εμπειρογνομόνων από τα κράτη μέλη στις υποψήφιες χώρες για να συμβάλουν στην ανάπτυξη της

ικανότητας εφαρμογής ειδικών πτυχών του κεκτημένου). Το υπόλοιπο 70% διατίθεται για επενδύσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου για την εφαρμογή του κεκτημένου και για την προώθηση της ΟΚΣ.

Μετά το έγγραφο στρατηγικής του Νοεμβρίου 2001, καταρτίστηκαν **σχέδια δράσης** στις αρχές του 2002 με κάθε διαπραγματευόμενη χώρα για να καθοριστούν οι σχετικές με τη διοικητική και τη δικαστική ικανότητα δράσεις προτεραιότητας που πρέπει να αντιμετωπιστούν πριν από την ένταξη. Διατέθηκαν πρόσθετα εθνικά κονδύλια (στο πλαίσιο του συνολικού πακέτου Phare) για τη στήριξη αυτής της ενισχυμένης εστίασης στην ανάπτυξη ικανότητας και σχετικές επενδύσεις. Ομοίως, το 2002, η θεσμική ανάπτυξη αντιστοιχούσε στο 40% των αναλήψεων υποχρεώσεων στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων και η θεσμική ανάπτυξη μαζί με τις σχετικές επενδύσεις αντιστοιχούσαν στο 71%. Επομένως, οι επενδύσεις για τη στήριξη της ΟΚΣ μειώθηκαν στο 29% των εθνικών προγραμμάτων.

Το 2002, οι συνολικές αναλήψεις υποχρεώσεων Phare ανήλθαν σε 1699 εκατομμύρια ευρώ, στα οποία περιλαμβάνονται:

- **εθνικά προγράμματα:** 1.168 εκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων:

Βουλγαρία: 95 εκατομμύρια ευρώ

Εσθονία: 30 εκατομμύρια ευρώ

Λετονία: 32 εκατομμύρια ευρώ

Λιθουανία: 62 εκατομμύρια ευρώ

Ουγγαρία: 112 εκατομμύρια ευρώ

Πολωνία: 394 εκατομμύρια ευρώ

Ρουμανία: 266 εκατομμύρια ευρώ

Σλοβακία: 57 εκατομμύρια ευρώ

Σλοβενία: 35 εκατομμύρια ευρώ

Τσεχική Δημοκρατία: 85 εκατομμύρια ευρώ

- **διασυνοριακή συνεργασία:** 163 εκατομμύρια ευρώ
- **περιφερειακά και οριζόντια προγράμματα:** 260 εκατομμύρια ευρώ
- **πυρηνική ασφάλεια:** 108 εκατομμύρια ευρώ

Επιπλέον, προγράμματα προενταξιακής στήριξης συμφωνήθηκαν για **τη Μάλτα, την Κύπρο και την Τουρκία:**

Μάλτα: 10 εκατομμύρια ευρώ

Κύπρος: 12 εκατομμύρια ευρώ

Τουρκία: 146 εκατομμύρια ευρώ

Αρωγή προς όφελος της ισότητας των δύο φύλων

Κατά τη διάρκεια του 2002, οι περισσότερες υποψήφιες χώρες έλαβαν στήριξη για σχέδια στον τομέα της ισότητας των δύο φύλων. Τα σχέδια αυτά χρηματοδοτήθηκαν μέσω των εθνικών προγραμμάτων Phare και του προγράμματος MEDA για την Κύπρο, τη Μάλτα και την Τουρκία, καθώς και μέσω διαφόρων προγραμμάτων Phare για την κοινωνία των πολιτών, όπως το πρόγραμμα Access. Στη Ρουμανία, επί παραδείγματι, το πρόγραμμα Access 2000 στηρίζει πέντε προγράμματα ισότητας των δύο φύλων τα οποία αφορούν συν συνεισφορά ΕΚ ύψους 174.448 ευρώ. Επιπλέον, το 2002, στις υποψήφιες χώρες ξεκίνησαν νέα προγράμματα στον τομέα αυτό, ύψους 4.795.212 ευρώ.

Οι βασικοί τομείς στους οποίους στοχεύει η χρηματοδότηση Phare είναι:

- η αύξηση των γενικών γνώσεων και δεξιοτήτων της δημόσιας διοίκησης προκειμένου να ενσωματωθεί η αρχή της ισότητας των δύο φύλων στις δραστηριότητές τους·
- η προώθηση περισσότερο ίσης πρόσβασης στις εκπαιδευτικές ευκαιρίες·
- η αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη βία στο σπίτι, και
- η ανάπτυξη του ρόλου των γυναικών σε επιχειρήσεις και στην πολιτική διακυβέρνηση.

Για την περίοδο 1999 – 2002, τα σχέδια που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων Phare για τις ΧΚΑΕ και του προγράμματος MEDA για την Κύπρο, τη Μάλτα και την Τουρκία, ανήλθαν συνολικά σε 10.624.230 ευρώ. Την ίδια περίοδο, τα σχέδια που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο προγραμμάτων πολλαπλών δικαιούχων Phare ανήλθαν σε 1,57 εκατομμύρια ευρώ. Επιπροσθέτως, η συμμετοχή των υποψηφίων χωρών σε διάφορα κοινοτικά προγράμματα στον τομέα αυτό συγχρηματοδοτείται με 0,94 εκατομμύρια ευρώ.

Στην Πολωνία, επί παραδείγματι, έργο αδελφοποίησης Phare 2002 ύψους 2,067 εκατομμυρίων ευρώ για την ενίσχυση των πολιτικών ίσης αντιμετώπισης ανδρών και γυναικών έλαβε στήριξη 2 εκατομμυρίων ευρώ στο πλαίσιο του Phare. Οι βασικοί στόχοι του έργου αυτού είναι:

- η ενίσχυση της ικανότητας της δημόσιας διοίκησης, προκειμένου να ενισχυθούν και να εφαρμοστούν πολιτικές ισότητας των δύο φύλων και η ενσωμάτωση της διάστασης των δύο φύλων στις άλλες πολιτικές·
- η βελτίωση της κατανόησης ζητημάτων σχετικών με την ισότητα των δύο φύλων και την ενσωμάτωση της διάστασης των δύο φύλων στις πολιτικές μέσω της καθιέρωσης συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης πολιτικών, και
- η αύξηση της ευαισθητοποίησης, με την προώθηση των αξιών, των αρχών και

των πρακτικών που είναι απαραίτητες για την επίτευξη της ισότητας των δύο φύλων στην πολωνική κοινωνία.

2.3. Εθνικά προγράμματα

Στήριξη της θεσμικής ανάπτυξης

Αδελφοποιήσεις

Το πρόγραμμα αδελφοποιήσεων τέθηκε σε εφαρμογή τον Μάιο του 1998 ως το βασικό μέσο θεσμικής ανάπτυξης. Έχει στόχο να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες να αναπτύξουν σύγχρονες και αποτελεσματικές δημόσιες διοικήσεις, με τις απαραίτητες δομές, τους ανθρώπινους πόρους και τις διαχειριστικές ικανότητες για την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου κατά τα ίδια πρότυπα με αυτά που ισχύουν στα κράτη μέλη.

Οι αδελφοποιήσεις που εστιάζονται στην προενταξιακή ενίσχυση συνίστανται σε μακροχρόνια απόσπαση δημοσίων υπαλλήλων και σε συνοδευτικές αποστολές σύντομης διάρκειας συμβούλων και αρμοδίων σε θέματα κατάρτισης.

Η Κοινότητα έχει ήδη χρηματοδοτήσει συνολικά 693 έργα αδελφοποίησης από το 1998 έως το 2002.

Η περίοδος προγραμματισμού 2002 περιλάμβανε 191 έργα αδελφοποίησης σε όλες τις υποψήφιες χώρες, συμπεριλαμβανομένης, για πρώτη φορά, της Τουρκίας. Η κατανομή των έργων αδελφοποίησης στις υποψήφιες χώρες για το 2002 είναι η εξής:

- Βουλγαρία - 16
- Εσθονία - 11
- Κύπρος - 1
- Λετονία - 12
- Λιθουανία - 14
- Μάλτα - 6
- Ουγγαρία - 14
- Πολωνία - 32
- Ρουμανία - 30
- Σλοβακία - 13
- Σλοβενία - 11
- Τουρκία - 12

- Τσεχική Δημοκρατία - 19

Συνολικά, τα περισσότερα έργα για το 2002 σχετίζονταν με τη Δικαιοσύνη και τις Εσωτερικές Υποθέσεις, τα Δημόσια Οικονομικά και την Εσωτερική Αγορά, καθώς και τη Γεωργία και την Αλιεία.

Επιπλέον, παρέχεται στις υποψήφιες χώρες η δυνατότητα να επωφεληθούν από την εμπειρογνωμοσύνη των κρατών μελών μέσω του προγράμματος «Twinning light», για να αντιμετωπίσουν σαφώς προσδιορισμένα έργα περιορισμένου πεδίου εφαρμογής τα οποία κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων θεωρούνται ότι χρειάζονται προσαρμογή. Το 2002, οι υποψήφιες χώρες έκαναν ολοένα μεγαλύτερη χρήση του μέσου αυτού.

Το Ελεγκτικό Συμβούλιο ανέλυσε την αδελφοποίηση ως το κύριο μέσο για τη στήριξη της θεσμικής ανάπτυξης στις υποψήφιες χώρες· η έκθεση, μαζί με την απάντηση της Επιτροπής, δημοσιεύτηκε στην ιστοθέση του Ελεγκτικού Συμβουλίου τον Μάιο του 2003.

TAIEX

Το 2002 ήταν έτος επέκτασης για την TAIEX (υπηρεσία ενημέρωσης για την τεχνική βοήθεια) όσον αφορά τον αριθμό των εκδηλώσεων, είτε σεμιναρίων και εργαστηρίων, προγραμμάτων ανταλλαγής εμπειρογνομόνων είτε εκπαιδευτικών επισκέψεων κυβερνητικών αξιωματούχων σε διοικήσεις κρατών μελών, που συνολικά αυξήθηκε από 492 το προηγούμενο έτος σε 802. Το γεγονός αυτό αντανάκλα μια αύξηση στις αιτήσεις το 2002, από 818 το 2001 στις 1158. Ο αριθμός των εμπειρογνομόνων που κινητοποιήθηκαν αυξήθηκε και αυτός ανάλογα από 11.257 το 2001 σε 18.600 το 2002.

Συμπληρώνοντας τους συνήθεις τομείς βοήθειας, συγκεκριμένα τη γεωργία, χρηματοοικονομικά και θεσμικά θέματα, τη δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις, τη διαχείριση λιμένων και συνόρων, τον ιδιωτικό τομέα και άλλους, ξεκίνησαν νέες υπηρεσίες που οδήγησαν σε ορισμένες σημαντικές πρωτοβουλίες. Σε αυτές περιλαμβάνονται:

Μια σειρά επανεξετάσεων από ομολόγους και για τις 12 διαπραγματευόμενες χώρες από την άνοιξη του 2002, η οποία συμβάλλει στη συνεχιζόμενη διαδικασία παρακολούθησης. Κατά τη διάρκεια του 2002, ολοκληρώθηκαν 205 επανεξετάσεις από ομολόγους σε 17 τομείς, στο πλαίσιο των οποίων κινητοποιήθηκαν πάνω από 800 εμπειρογνώμονες.

Δύο νέες βάσεις δεδομένων προσβάσιμες από το κοινό προστέθηκαν στα διάφορα εργαλεία βάσεων δεδομένων που προσέφερε ήδη η TAIEX, για να διευκολύνεται και να παρακολουθείται η πρόοδος όσον αφορά την προσέγγιση. Η βάση δεδομένων για την προσέγγιση των νομοθεσιών παρέχει μια ενημερωμένη επισκόπηση της νομοθεσίας που θεσπίζει κάθε υποψήφια χώρα για τη μεταφορά του κοινοτικού κεκτημένου, ενώ η CCVista είναι μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων περισσότερων από 63.000 μεταφράσεων δεσμευτικών πράξεων σε όλες τις γλώσσες των υποψηφίων χωρών.

Επέκταση του περιφερειακού προγράμματος κατάρτισης, με το οποίο οι περιφερειακές διοικήσεις λαμβάνουν κατάρτιση προσαρμοσμένη στις ανάγκες τους για τη στήριξη της εφαρμογής του κεκτημένου σε τοπικό επίπεδο, επεκτείνοντας το πεδίο δραστηριοτήτων του για να καλύψει δέκα υποψήφιες χώρες. Το 2002, 148 τοπικοί κυβερνητικοί αξιωματούχοι προσλήφθηκαν σε προγράμματα κατάρτισης τα οποία κάλυπταν τους βασικούς τομείς του κεκτημένου που σχετίζονται με την τοπική αυτοδιοίκηση. Στην Πολωνία, την χώρα που επελέγη για την πιλοτική δοκιμή του συστήματος, περίπου 2000 τοπικοί αξιωματούχοι έλαβαν κατάρτιση στη γλώσσα τους το 2002.

Επιπροσθέτως, το 2002 η ΤΑΙΕΧ επεκτάθηκε στην Τουρκία.

Στήριξη των επενδύσεων

Οι επενδύσεις ανήλθαν στο 60% των πόρων που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων το 2002, 31% εκ των οποίων προοριζόταν για επενδύσεις στις κανονιστικές διαρθρώσεις για την εφαρμογή του κεκτημένου.

Οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999 ζήτησαν τον αναπροσανατολισμό της στήριξης των επενδύσεων, έτσι ώστε να ληφθεί υπόψη η έναρξη της εφαρμογής του ISPA και του SAPARD. Επιπλέον, η επισκόπηση του προγράμματος Phare του 2000 υπογράμμισε την ανάγκη να βοηθηθούν οι υποψήφιες χώρες να προετοιμαστούν για τα διαρθρωτικά ταμεία. Το 2002, η Επιτροπή συνέχισε να προωθεί κινήσεις προς τις προσεγγίσεις που απαιτούνται για τα διαρθρωτικά ταμεία, όσο το δυνατόν ταχύτερα επέτρεπε η βιωσιμότητα και η σκοπιμότητα των προσεγγίσεων, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε υποψήφιας χώρας. Σημαντικές επενδύσεις πραγματοποιήθηκαν για τη στήριξη της ΟΚΣ το 2002, μολονότι το πραγματικό ποσοστό μειώθηκε στο 29% των συνολικών αναλήψεων υποχρεώσεων των εθνικών προγραμμάτων, λόγω της ανάγκης να δοθεί προτεραιότητα, το 2002, στις ανάγκες που προσδιορίζονταν στα σχέδια δράσης.

Ωστόσο, η θεσμική ανάπτυξη για τη στήριξη της ΟΚΣ, η οποία στοχεύει στις αρχές ή στους οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για την προετοιμασία και εφαρμογή της συνδρομής των διαρθρωτικών ταμείων μετά την προσχώρηση, σχεδόν διπλασιάστηκε το 2002.

Επιπλέον, η διαδικασία προετοιμασίας των **Εθνικών Αναπτυξιακών Σχεδίων**, για να ενισχυθεί ο προγραμματισμός των επενδύσεων στον τομέα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και για να υπάρξει προετοιμασία για διαρθρωτικά ταμεία, ολοκληρώθηκε το 2002 και ο προγραμματισμός για την ΔΣΣ ευθυγραμμίστηκε περισσότερο με τα Εθνικά Αναπτυξιακά Σχέδια και **μεταστράφηκε προς το Interreg**.

2.4. Διασυνοριακή συνεργασία Phare

Το 2002, όλα τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας Phare (ΔΣΣ) υλοποιήθηκαν βάσει κοινών εγγράφων προγραμματισμού (ΚΕΠ), τα οποία

κατάρτισαν από κοινού, το 2000-2001, οι αρχές και στις δύο πλευρές των συνόρων. Ο κανονισμός Phare ΔΣΣ του Δεκεμβρίου του 1998 επέφερε ουσιαστικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας, με στόχο να ευθυγραμμιστεί η ΔΣΣ Phare με τις πρακτικές του Interreg. Σε αυτό το πλαίσιο, η εισαγωγή των κοινών εγγράφων προγραμματισμού και η δημιουργία κοινών διαρθρώσεων (δηλαδή των κοινών επιτροπών συντονισμού) αποτέλεσαν μεγάλο άλμα για τη μετάβαση προς το Interreg.

Τα κοινά έγγραφα προγραμματισμού που καλύπτουν την περίοδο 2000-2006 καταρτίστηκαν για κάθε παραμεθόρια περιοχή ΕΕ-ΥΧ (υποψήφια χώρα) (στην περίπτωση αυτή υπό μορφή κοινών εγγράφων προγραμματισμού Phare ΔΣΣ/Interreg III A) και σε κάθε παραμεθόρια περιοχή ΥΧ-ΥΧ (με εξαίρεση τις περιοχές της Βαλτικής Θάλασσας). Η Επιτροπή ενέκρινε τον Ιούνιο του 2001 το κοινό έγγραφο προγραμματισμού ΔΣΣ/Interreg III B για την περιοχή της Βαλτικής. Κατά τη διάρκεια του 2001 επιτεύχθηκε ο ταχύτερος ρυθμός εφαρμογής των κοινών εγγράφων προγραμματισμού.

Στο τέλος του 2000 υπήρξαν νέες εξελίξεις προς την καλύτερη ευθυγράμμιση του προγράμματος Phare ΔΣΣ με το Interreg, στο πλαίσιο της ανακοίνωσης «Phare 2000 Επισκόπηση - Ενίσχυση της προετοιμασίας για τη διεύρυνση». Οι βελτιώσεις περιλαμβάνουν πολυετείς ενδεικτικές χρηματοδοτήσεις ανά χώρα και μια προγραμματική προσέγγιση για το Phare μέσω της εισαγωγής «συστημάτων μη επιστρεπτέων ενισχύσεων». Τα συστήματα αυτά επιτρέπουν την αποκεντρωμένη εφαρμογή των έργων Phare, τα οποία έχουν παρόμοιο μέγεθος και χαρακτήρα με αυτά του Interreg. Τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται στο πλαίσιο των κοινών προγραμμάτων της περιόδου 2000-2006.

Συνυπάρχουν δύο τύποι «συστημάτων ενισχύσεων»: Ταμεία Μικρών Έργων για ενισχύσεις κατώτερες των 50.000 ευρώ και συστήματα οικονομικής και κοινωνικής συνοχής για επιχορηγήσεις ποσών από 50.000 μέχρι 2 εκατ. ευρώ. Σε όλες τις παραμεθόριες περιοχές συνεχίστηκε η λειτουργία ή δημιουργήθηκαν **Ταμεία Μικρών Έργων** (TME), με τη χρησιμοποίηση ποσοστού από 10% έως 20% των συνολικών πιστώσεων των προγραμμάτων. Συστήματα μη επιστρεπτέων ενισχύσεων με ποσά από 50.000 έως 2 εκατ. ευρώ εφαρμόζονται στο πλαίσιο της στήριξης της **οικονομικής και κοινωνικής συνοχής** σε έναν από τους τομείς της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων, της στήριξης του παραγωγικού τομέα και των υποδομών για τη λειτουργία των επιχειρήσεων. Επιπροσθέτως, το ΔΣΣ Phare στηρίζει μεγαλύτερα αυτόνομα έργα διασυνοριακής σημασίας.

Την περίοδο 2000-2003, ο **ετήσιος προϋπολογισμός** του Phare-ΔΣΣ είναι **151 εκατ. ευρώ**, τα οποία κατανέμονται στις υποψήφιες χώρες βάσει αντικειμενικών κριτηρίων (πληθυσμός, κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ και έκταση των ενδιαφερόμενων παραμεθόριων περιφερειών). Το 2002, τα προγράμματα Phare-ΔΣΣ εφαρμόζονταν σε 14 παραμεθόριες περιφέρειες. Επιπλέον, ποσό 12 εκατ. ευρώ έχει διατεθεί στο πρόγραμμα ΔΣΣ της Βαλτικής (Πολωνία, Λετονία, Λιθουανία, Εσθονία) όπου, λόγω της ιδιαιτερότητας της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας, πρέπει να

ακολουθηθεί μια διεθνική προσέγγιση σε συνδυασμό με το πρόγραμμα Interreg III B.

Τέλος, για να συνάδει με τις συνεχείς προσπάθειες που γίνονται για τη διασφάλιση συνεκτικότητας με την προσέγγιση Interreg, ο κανονισμός ΔΣΣ Phare, (ΕΚ) αριθ. 2760/98, τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1596/2002 της 6ης Σεπτεμβρίου 2002, προκειμένου να ευθυγραμμιστούν περαιτέρω οι επιλέξιμες δράσεις με την πρακτική Interreg III A.

Ο κανονισμός ΔΣΣ Phare δεν εφαρμόζεται στη Μάλτα, στην Κύπρο και στην Τουρκία. Ενώ στη Μάλτα και στην Κύπρο δεν χρηματοδοτούνται συγκεκριμένες δραστηριότητες τύπου ΔΣΣ μέσω της προενταξιακής βοήθειας, στην Τουρκία προγραμματίζεται να ξεκινήσουν δράσης διασυνοριακής φύσης με τη Βουλγαρία στο πλαίσιο του εθνικού προγράμματος 2003.

2.5. Προγράμματα πολλαπλών δικαιούχων

Στο πλαίσιο του Phare χρηματοδοτούνται όλα τα προγράμματα πολλαπλών δικαιούχων, τα οποία καλύπτουν τις δέκα υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης. Εκτός αντιθέτου υποδείξεως, η Κύπρος, η Μάλτα και η Τουρκία δεν συμμετέχουν στα εν λόγω προγράμματα.

Πρόγραμμα δικτύωσης Phare

Το πρόγραμμα δικτύωσης παρέχει σχετική με το κεκτημένο βοήθεια σε τομείς προτεραιότητας όπου λόγω της φύσης των προβλημάτων η ειδική για κάθε χώρα δράση δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες και να επιτύχει τους στόχους. Αυτό ισχύει ιδίως στις περιπτώσεις όπου το ίδιο το στοχοθετημένο αποτέλεσμα συνεπάγεται επικοινωνία και δικτύωση μεταξύ των υποψηφίων χωρών ή μεταξύ των χωρών αυτών και των κρατών μελών.

Επιπλέον, το πρόγραμμα αντικατοπτρίζει επίσης την ιδέα ότι η διεύρυνση είναι ένα κοινωνικό έργο στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι πολίτες και προτείνει να δοθεί στήριξη στους συντονιστές και τους δικαιούχους προενταξιακής βοήθειας, ώστε να δημοσιεύσουν την επίπτωσή της. Το παραγόμενο αποτέλεσμα θα είναι συμπληρωματικό της κοινοτικής στρατηγικής για τη διεύρυνση και μπορεί να τροφοδοτείται στα κανάλια διάδοσής της. Θα ενισχύσει επίσης την αποτελεσματικότητα της βοήθειας παρέχοντας στους συμμετέχοντες του προγράμματος την ευκαιρία να μάθουν από τις επιτυχίες (και αποτυχίες) των ομότιμών τους σε άλλες υποψήφιες χώρες.

Το πρόγραμμα δικτύωσης αποτελείται από 4 συνιστώσες:

- *eEurope+*

Η συνιστώσα αυτή στηρίζει την παρακολούθηση και τη συγκριτική αξιολόγηση της επίπτωσης της eEurope+, της πρωτοβουλίας των υποψηφίων χωρών για συνένωση των δυνάμεών τους με τις προσπάθειες της Ένωσης για να καταστεί η Ευρώπη η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία

της γνώσης στον κόσμο. Επομένως, θα επιτρέπει στις υποψήφιες χώρες του Phare να συμμετέχουν ενεργά στην πρωτοβουλία eEurope που δρομολόγησαν οι ηγέτες των κρατών και κυβερνήσεων ως μέρος της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Το 2002, δρομολογήθηκε διαδικασία υποβολής προσφορών για την ανάθεση σύμβασης υπηρεσιών για να βοηθηθούν οι στατιστικές υπηρεσίες των υποψηφίων χωρών στη συλλογή και ερμηνεία των δεδομένων που απαιτούνται για τη συγκριτική αξιολόγηση. Το έργο στο πλαίσιο της σύμβασης αυτής θα πρέπει να ξεκινήσει την άνοιξη του 2003. Το 2002, ανατέθηκαν επίσης και διάφορες συμβάσεις υποστήριξης (κυρίως για ταξίδια και στέγαση).

- *Εσωτερική αγορά*

Η συνιστώσα αυτή στηρίζει δικαιούχους διοικήσεις και οργανισμούς σε υποψήφιες χώρες βάσει της αποτελεσματικής επικοινωνίας και συνεργασίας με οργανώσεις εταίρους στα κράτη μέλη και σε άλλες υποψήφιες χώρες. Συνάφθηκε σύμβαση ύψους περισσότερων από 1,6 εκατομμυρίων ευρώ (με συνεισφορά ΕΖΕΣ 5%) για να βοηθηθούν οι υποψήφιες χώρες στη δημιουργία ποιοτικής υποδομής (μετρολογία, διαπίστευση, δοκιμή-πιστοποίηση-επιθεώρηση, εποπτεία της αγοράς), ικανής να λειτουργεί σύμφωνα με τα ίδια υψηλά πρότυπα που εφαρμόζουν αντίστοιχοι φορείς στην ΕΕ και στις ΕΖΕΣ. Επιπλέον, υπεγράφησαν 2 συμβάσεις (συνολικού ύψους περί τα 3,2 εκατομμύρια ευρώ) με στόχο τη βελτίωση της δυνατότητας διασύνδεσης των φορολογικών και τελωνειακών συστημάτων ΤΠΕ στις υποψήφιες χώρες με παρόμοια συστήματα στα κράτη μέλη.

- *Κοινωνία των πολιτών*

Η συνιστώσα αυτή αφορά επικεντρώνεται στη μείωση της ζήτησης για ναρκωτικές ουσίες και στη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνική και στο οικονομική ζωή, δηλαδή σε δύο τομείς στους οποίους η εφαρμογή του κεκτημένου, βρίσκεται σε μεγάλο βαθμό, στα χέρια φορέων της κοινωνίας των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, η δικτύωση με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στα υφιστάμενα κράτη μέλη είναι σημαντικός παράγοντας για την ενίσχυση οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις υποψήφιες χώρες. Σποραδική επιχορήγηση ύψους 1 εκατομμυρίου ευρώ δόθηκε στο ευρωπαϊκό φόρουμ των ατόμων με ειδικές ανάγκες για ένα έργο που είχε στόχο την ενίσχυση των εθνικών οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις υποψήφιες χώρες και την προαγωγή της δημιουργίας αυτών των οργανώσεων-ομπρέλας στις περιοχές όπου δεν υπάρχουν ακόμη. Επίσης, το έργο θα παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι οργανώσεις για τα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορούν να αξιοποιήσουν τη διαδικασία προσχώρησης και την ίδια την προσχώρηση για να βελτιώσουν την κατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις χώρες τους, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στα σχέδια δράσης σχετικά με το ευρωπαϊκό έτος για τα άτομα με ειδικές ανάγκες σε κάθε χώρα. Όσον αφορά τη μείωση της ζήτησης για ναρκωτικά, μια πρόσκληση υποβολής προσφορών προς μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) της ΕΕ και των υποψηφίων χωρών κατέληξε στην ανάθεση μη επιστρεπτέων ενισχύσεων συνολικού ύψους περίπου 1,7 εκατομμυρίων ευρώ.

- *Διάλογος και διάδοση πληροφοριών*

Η συνιστώσα αυτή θα καταστήσει δυνατό για τους δικαιούχους και τους συντονιστές βοήθειας να παρέχουν ανατροφοδότηση σχετικά με την προενταξιακή βοήθεια π.χ. μέσω μιας ιστοθέσης δικτύωσης, της δημοσίευσης τριμηνιαίου ενημερωτικού δελτίου και φυλλαδίων «κυριότερων δραστηριοτήτων» Phare. Η σύμβαση στηρίζει επίσης τη δικτύωση μεταξύ των συμμετεχόντων σε σχέδια στο πλαίσιο της συνιστώσας του προγράμματος για την κοινωνία των πολιτών, καθώς και μεταξύ των δικαιούχων σχεδίων υπέρ των κοινοτήτων των Ρομ που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων Phare. Για το σκοπό αυτό, συνάφθηκε σύμβαση υπηρεσιών ύψους περίπου 1,5 εκατομμυρίου ευρώ.

Χρηματοδοτική διευκόλυνση ΜΜΕ

Στόχος της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης για τις ΜΜΕ είναι να πείσει τους χρηματοοικονομικούς ενδιαμέσους, δηλαδή τράπεζες, εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης ή επενδυτικά ταμεία στις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, να επεκτείνουν και να διατηρήσουν τις ενέργειες χρηματοδότησης ΜΜΕ. Για να βοηθηθούν οι χρηματοοικονομικοί ενδιαμέσοι να ξεπεράσουν την έλλειψη πείρας και να καλύψουν τις ειδικές διοικητικές δαπάνες και τους συνεπαγόμενους κινδύνους, η χρηματοδοτική διευκόλυνση τους παρέχει πρόσβαση σε χρηματοδότηση και σε ειδικά κίνητρα. Η χρηματοδοτική διευκόλυνση συγχρηματοδοτείται από Διεθνείς Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς (ΔΧΟ) και ιδίως από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και την Αναπτυξιακή Τράπεζα του Συμβουλίου της Ευρώπης/Kreditanstalt (CEB/KfW).

Τα έργα της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης αποτελούνται από δύο συντονιζόμενα σκέλη: το σκέλος που αφορά τα δάνεια, τις εγγυήσεις και τη χρηματοδοτική μίσθωση και το σκέλος που αφορά την απόκτηση συμμετοχών και έχει τη μορφή δανείου ή χρηματοδότησης για την απόκτηση συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο για τους τοπικούς χρηματοοικονομικούς ενδιαμέσους, σε συνδυασμό με ειδικά προσαρμοσμένες δέσμες μέτρων χρηματοδοτικών κινήτρων. Οι χρηματοοικονομικοί ενδιαμέσοι πραγματοποιούν δανειοδοτικές πράξεις ή παραχωρούν σύμβαση εκμίσθωσης σε μεμονωμένες μικροεπιχειρήσεις ή ΜΜΕ ή τους παρέχουν συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι χρηματοοικονομικοί ενδιαμέσοι διαθέτουν πρόσθετα κεφάλαια από δικούς τους ιδίους πόρους στις δικαιούχους επιχειρήσεις.

Η χρηματοδοτική διευκόλυνση ΜΜΕ δρομολογήθηκε από την Επιτροπή και την ΕΤΑΑ τον Απρίλιο του 1999. Το 2000 στη διευκόλυνση προσχώρησαν οι CEB και KfW και ακολούθησε η ΕΤΕπ το 2001.

Το έτος 2002 χαρακτηριζόταν από:

- μεγάλη επέκταση των έργων στήριξης τοπικών χρηματοπιστωτικών ενδιαμέσων σε διαδικασίες χρηματοδοτικής μίσθωσης με ΜΜΕ.

- αυξημένη επικέντρωση στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων όσον αφορά την εμπειρία των τοπικών ενδιάμεσων και την ικανότητα παροχής χρηματοδότησης ΜΜΕ·
- αποφάσεις της Επιτροπής για νέες συνεισφορές Phare ανερχόμενες συνολικά σε 50 εκατομμύρια ευρώ προς την ΕΤΑΑ, την CEB/KfW και την ΕΤΕπ για την κάλυψη της συνεχούς ζήτησης για στήριξη στο πλαίσιο του σκέλους που αφορά τα δάνεια, τις εγγυήσεις και τη χρηματοδοτική μίσθωση.

Στα τέλη του 2002, η δημοσιονομική κατάσταση του προγράμματος ήταν η ακόλουθη (ποσά σε εκατομμύρια ευρώ):

ΠΡΟΫΠ ΟΛΟΓΙΣ ΜΟΣ	Σκέλος δανείων, χρηματοδοτικής μίσθωσης και εγγυήσεων						EW		ΣΥΝΟΛΟ
	ΕΕ/ΕΤΑΑ		ΕΕ/CEB/KfW		ΕΕ/ΕΤΕπ		ΕΕ/ΕΤΑΑ		
	Phare	ΕΤΑΑ	Phare	CEB/ KfW	Phare	ΕΤΕπ	Phare	ΕΤΑΑ	
1999	25	125	0	0	0	0	25	25	200
2000	30	150	21	113	0	0	0	0	314
2001	30	150	30	150	30	300	0	0	690
2002	20	100	15	75	15	150	0	0	375
ΣΥΝΟΛΟ	105	525	66	338	45	450	25	25	1.579

Δημοτική χρηματοδοτική διευκόλυνση

Η Επιτροπή δρομολόγησε ένα νέο πρόγραμμα πολλαπλών δικαιούχων, τη δημοτική κοινοτική χρηματοδοτική διευκόλυνση, σε συνεργασία με την ΕΤΑΑ, την Αναπτυξιακή Τράπεζα του Συμβουλίου της Ευρώπης/Kreditanstalt (CEB/KfW) και την ΕΤΕπ. Το 2002, στο εν λόγω πρόγραμμα διατέθηκαν συνολικά 44 εκατομμύρια ευρώ για τις δέκα υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Το εύρος και η δύναμη των δημοτικών πιστωτικών αγορών στις υποψήφιες χώρες είναι μια σημαντική πτυχή της λειτουργίας του οικονομικού τομέα τους. Υπάρχουν πολυάριθμοι δήμοι στις υποψήφιες χώρες οι οποίοι έχουν ανάγκη από επενδύσεις σε τομείς όπως η παροχή νερού, η αποχέτευση, το οδικό δίκτυο, οι δημόσιες μεταφορές, τα στέρεα απόβλητα, η θέρμανση κλπ. Από την άλλη, ιδιαίτερα οι μικρότεροι δήμοι έχουν περιορισμένη πρόσβαση στις μακροπρόθεσμες πιστώσεις που απαιτούνται για επενδύσεις υποδομής. Ο βασισμένος στην αγορά δημοτικός δανεισμός διευρύνει το φάσμα της χρηματοδότησης στη διάθεση των δημοτικών αρχών, ώστε να διασφαλίζουν βιώσιμες συνθήκες διαβίωσης για τους πληθυσμούς τους.

Προσαρμόζοντας τα χρηματοπιστωτικά πακέτα στις ανάγκες των τοπικών τραπεζών, η νέα διευκόλυνση έχει στόχο να βοηθήσει τους χρηματοπιστωτικούς τομείς στις υποψήφιες χώρες να επεκτείνουν το δανεισμό στους δήμους για τη χρηματοδότηση *μικρών επενδύσεων υποδομής*, να παρατείνουν τις προθεσμίες λήξης των δανείων και να ενισχύσουν την ικανότητα αξιολόγησης και παρακολούθησης των σχετικών κινδύνων και διαχείρισης δανείων.

Ο μηχανισμός της δημοτικής χρηματοδοτικής διευκόλυνσης είναι όμοιος με το μηχανισμό της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης MME. Μέσα δανεισμού και καταμερισμού των κινδύνων από πόρους των ETAA, CEB/KfW και ETEπ θα συνδυαστούν με μη αποπληρωτέα χρηματοπιστωτικά κίνητρα για τοπικούς χρηματοπιστωτικούς ενδιαμέσους. Προβλέπεται επίσης ότι ένα περιορισμένο μέρος τεχνικής βοήθειας για δήμους θα χρηματοδοτηθεί από το Phare για την ενίσχυση της πλευράς της ζήτησης των δημοτικών πιστωτικών αγορών.

Ειδικό πρόγραμμα ETEπ για παραμεθόριες περιφέρειες

Δημοτική διευκόλυνση υποδομής

Το 2002, η Επιτροπή και η ETEπ ξεκίνησαν ένα ειδικό πρόγραμμα πολλαπλών δικαιούχων για υποψήφιες χώρες που συνορεύουν με την ΕΕ – τη δημοτική διευκόλυνση υποδομής. Το 2002, στο εν λόγω πρόγραμμα διατέθηκαν συνολικά 35 εκατομμύρια ευρώ.

Το πρόγραμμα έρχεται ως απάντηση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, το οποίο είχε ζητήσει από την Επιτροπή να προτείνει πρόγραμμα ενίσχυσης της συνολικής ανταγωνιστικότητας των παραμεθόριων περιφερειών εν όψει της διεύρυνσης. Ανάλυση κατέδειξε ότι η έλλειψη επαρκούς μεταφορικής και περιβαλλοντικής υποδομής στις παραμεθόριες περιφέρειες των υποψηφίων χωρών στα σύνορα με την ΕU είναι ένα πρόβλημα που επιμένει για την περιφερειακή ανάπτυξη.

Στόχος της διευκόλυνσης είναι να συμβάλει στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των παραμεθόριων περιφερειών στις υποψήφιες χώρες και στην ολοκλήρωσή τους με τις γείτονες περιφέρειες στα υφιστάμενα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η διευκόλυνση συνδυάζει δάνεια από πόρους της ETEπ με μη αποπληρωτέα στήριξη από το Phare για να επιταχυνθεί η ολοκλήρωση μικρών τοπικών επενδύσεων υποδομής και να αυξηθούν οι σχετικοί πόροι χρηματοδότησης που διατίθενται στους δήμους μέσω τοπικών τραπεζών. Η στήριξη θα επικεντρωθεί κυρίως στη χρηματοδότηση μικρών τοπικών επενδύσεων υποδομής στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος.

Οι επιλέξιμες παραμεθόριες περιφέρειες βασίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον αντίκτυπο της διεύρυνσης στις περιοχές που

συνορεύουν με υποψήφιες χώρες³: Εσθονία· Zachodniopomorskie, Lubuskie, Dolnoslaskie (Πολωνία)· Severovychod, Severozapad, Jihozapad, Jihovychod (Τσεχική Δημοκρατία)· Zapadné Slovensko, Bratislavsky (Σλοβακική Δημοκρατία)· Nyugat Dunantúl (Ουγγαρία)· Slovenia· Yuzhen Tsentralen, Yugozapaden (Βουλγαρία).

Πρόγραμμα στήριξης επιχειρήσεων

Το πρόγραμμα καταρτίστηκε για να ενισχυθεί ο ρόλος των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των επιχειρήσεων στις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, έτσι ώστε να βοηθήσουν τους επιχειρηματικούς φορείς σε αυτές τις χώρες να προσαρμοστούν στις προκλήσεις της προσχώρησης στην ΕΕ, και ιδίως στις αλλαγές που προκύπτουν σε επίπεδο εταιρειών λόγω της ανάγκης προσαρμογής στο κοινοτικό κεκτημένο. Για το σκοπό αυτό, παρέχεται στήριξη στην ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων και σε δραστηριότητες αδελφοποίησης με τομεακές και οριζόντιες αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των επιχειρήσεων στα υφιστάμενα κράτη μέλη.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης του προγράμματος (BSP I), 17 έργα ενισχύθηκαν με επιχορηγήσεις συνολικού ύψους 22 εκατομμυρίων ευρώ. Τα έργα κάλυπταν ευρύ φάσμα επιχειρηματικών τομέων και δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των εμπορικών επιμελητηρίων· μικρές και μεσαίες βιοτεχνικές επιχειρήσεις επιπλοποιία και βιομηχανία επεξεργασίας ξύλου· συνεταιρισμοί παραγωγών, κοινωνικές εταιρείες και συμμετοχικές εταιρείες· χημική βιομηχανία· βιομηχανία τροφίμων και ποτών· βιομηχανία χάλυβα· κλωστοϋφαντουργία και βιομηχανία ειδών ένδυσης· παραγωγή ζωικών προϊόντων· και τεχνολογία στον τομέα της πληροφόρησης και της επικοινωνίας.

Τα έργα επικεντρώνονταν σε θέματα όπως η ενίσχυση της δημοκρατικής και ανεξάρτητης λειτουργίας αντιπροσωπευτικών επιχειρηματικών οργανώσεων· ανάπτυξη της αποτελεσματικότητας των εν λόγω οργανώσεων ως ομάδων συμφερόντων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο· παροχή στήριξης στις επιχειρήσεις των υποψηφίων χωρών της Κεντρικής Ευρώπης έτσι ώστε να κατανοήσουν την Εσωτερική Αγορά και να προσαρμοστούν στο συναφές κοινοτικό κεκτημένο· και παροχή τεχνογνωσίας σχετικά με την ανάπτυξη των εταιρειών.

Το πρόγραμμα στήριξης των επιχειρήσεων παρέσχε επίσης στήριξη σε δύο ειδικά προγράμματα - το πρώτο στον τομέα της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, και το δεύτερο προς όφελος αντιπροσωπευτικών οργανώσεων στον γεωργικό τομέα.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα περισσότερα προγράμματα στήριζαν την ανάπτυξη πρακτικής προσέγγισης του τρόπου υιοθέτησης του κεκτημένου. Διαλέξεις, σεμινάρια, συναντήσεις εργασίας, προγράμματα κατάρτισης και αποστολές συμβουλευτικού χαρακτήρα αντιπροσωπεύουν τους κυριότερους

τύπους δραστηριοτήτων που αναλήφθηκαν. Επιπλέον, σχεδόν όλα τα προγράμματα οργάνωσαν ενέργειες κατάρτισης στο εσωτερικό επιχειρήσεων και αποσπάσεις αντιπροσώπων οργανώσεων στήριξης από επιχειρήσεις στις υποψήφιες χώρες σε παρόμοιες οργανώσεις στην ΕΕ ή στην ευρωπαϊκή κεντρική οργάνωση. Στις άλλες δραστηριότητες που έχουν υλοποιηθεί περιλαμβάνονται έρευνες αξιολόγησης αναγκών, η ανάπτυξη μεθόδων ανταλλαγής στατιστικών δεδομένων, η ανάπτυξη ιστότοπων εσωτερικού δικτύου/Διαδικτύου, η διάθεση ειδικών πληροφοριών για το κεκτημένο σε απευθείας σύνδεση και η προετοιμασία διαγωνισμών για άλλα προγράμματα της ΕΕ.

Από τα μέχρι τώρα αποτελέσματα συνάγεται ότι υπήρξε γενική βελτίωση του επιπέδου των γνώσεων και της ευαισθητοποίησης σε θέματα που αφορούν την προσχώρηση στην ΕΕ καθώς και της κατανόησης του ρόλου και της ευθύνης των οργανώσεων στήριξης επιχειρήσεων στην ΕΕ. Εταιρικές σχέσεις δημιουργήθηκαν επίσης μεταξύ οργανισμών στήριξης επιχειρήσεων στις υποψήφιες χώρες και στην ΕΕ.

Το 2002, δρομολογήθηκε πρόσκληση υποβολής προσφορών για τη δεύτερη φάση του προγράμματος στήριξης επιχειρήσεων (ΠΣΕ 2). Από ένα συνολικό προϋπολογισμό 15 εκατομμυρίων ευρώ, δέκα έργα έλαβαν μη επιστρεπτέες ενισχύσεις για την κάλυψη των αναγκών αντιπροσωπευτικών επιχειρηματικών οργανισμών μόνο στο βιομηχανικό τομέα. Στόχος του προγράμματος ΠΣΕ 2 είναι να βοηθήσει τους αντιπροσωπευτικούς επιχειρηματικούς οργανισμούς, συμβάλλοντας στην κατανόηση, στην υλοποίηση και στην εφαρμογή του κεκτημένου που σχετίζεται με τον τομέα τους.

Περιβαλλοντικό πρόγραμμα

Το 2002 ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα περιφερειακής περιβαλλοντικής ένταξης (REAP) ύψους 6,25 εκατομμυρίων ευρώ. Οι δραστηριότητες του REAP είχαν στόχο να βελτιωθεί η συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ σε διάφορους ευαίσθητους τομείς, όπως η ποιότητα του αέρα, η ποιότητα των υδάτων, η διαχείριση αποβλήτων κλπ. και, ιδίως, να βελτιωθεί η ικανότητα εφαρμογής της νομοθεσίας. Επιπλέον, παρέχονταν πληροφορίες και οδηγίες σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης των υποψήφιων χωρών, στους οποίους έχει μεταβιβαστεί η ευθύνη για την εφαρμογή πολλών οδηγιών. Το έργο συμβάλλει επίσης στη δημιουργία δικτύων που είναι απαραίτητα για να εξασφαλιστεί η καλύτερη ενημέρωση και συμμετοχή στη διαδικασία προσέγγισης των ΜΚΟ και των πολιτών γενικά.

Το 2002, το REAP διαδέχτηκε ένα νέο πρόγραμμα πολλαπλών δικαιούχων, ύψους 1,5 εκατομμυρίων ευρώ, για το περιβάλλον το οποίο επικεντρώνεται κυρίως:

- στην ανάπτυξη στρατηγικών χρηματοδότησης και εφαρμογής, καθώς και στην αξιολόγηση της συμμόρφωσης των επενδύσεων προς το περιβαλλοντικό κεκτημένο·

- στη στήριξη των υποψηφίων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης όσον αφορά την παρακολούθηση της προόδου που σημειώνεται στη μεταφορά και εφαρμογή του περιβαλλοντικού κεκτημένου, καθώς και στην παρακολούθηση συγκεκριμένων αναλήψεων υποχρεώσεων κατά τις διαπραγματεύσεις·
- στην προώθηση βελτιωμένης εφαρμογής και επιβολής, ανταλλαγής εμπειριών και πληροφοριών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με στόχο τον προσδιορισμό βασικών προβληματικών τομέων·
- στην προώθηση των εταιρικών σχέσεων μεταξύ των τοπικών αρχών, στην ανάπτυξη ικανοτήτων για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το κεκτημένο.

Η Μάλτα, η Κύπρος και η Τουρκία προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν στις περισσότερες από τις διαδικασίες αυτές με δικά τους έξοδα. Το τουρκικό εθνικό πρόγραμμα προενταξιακής βοήθειας για το 2002 περιλαμβάνει δυνατότητες χρηματοδότησης της συμμετοχής της Τουρκίας στις δραστηριότητες που σχετίζονται με την εφαρμογή περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Οριζόντιο πρόγραμμα Phare για τη δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις

Για να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα των δικαστικών φορέων και των φορέων επιβολής της νομοθεσίας στις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, το πρόγραμμα χρηματοδότησε τη βοήθεια στους τομείς:

- «*επιμόρφωση δικαστών στο δίκαιο της ΕΚ*» (1,3 εκατομμύρια ευρώ). Το έργο είχε στόχο την καθιέρωση ενός συστήματος κατάρτισης και μεθοδολογίας για κάθε υποψήφια χώρα της Κεντρικής Ευρώπης και να προσφέρει σε δικαστές ένα κοινό πρακτικό οδηγό για το δίκαιο της ΕΚ. Το πρόγραμμα έληξε τον Μάρτιο του 2002·
- «*μετανάστευση, θεωρήσεις και διαχείριση των εξωτερικών συνόρων*» (3,0 εκατομμύρια ευρώ). Το πρόγραμμα αφορούσε θέματα που σχετίζονταν με τη λειτουργία μιας υπηρεσίας μετανάστευσης, την κράτηση, την απέλαση και τον επαναπατρισμό· την πολιτική και την πρακτική σχετικά με τις θεωρήσεις· το κεκτημένο του Σένγκεν και την καταπολέμηση των παρανόμων δικτύων μετανάστευσης. Το πρόγραμμα έληξε τον Μάιο του 2002·
- «*δικαστική συνεργασία για εγκληματικά θέματα*» (1,5 εκατομμύρια ευρώ). Το πρόγραμμα αφορούσε ζητήματα όπως η έκδοση, η αμοιβαία νομική συνδρομή και η δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Το πρόγραμμα έληξε τον Νοέμβριο του 2002·
- «*κράτος δικαίου*» (3,1 εκατομμύρια ευρώ). Το πρόγραμμα εστιάστηκε σε τέσσερις πτυχές της λειτουργίας των δικαστικών συστημάτων σε δέκα υποψήφιες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης: ανεξάρτητο δικαστικό σύστημα· καθεστώς και ρόλος του δημόσιου κατήγορου· δικαστικές

διαδικασίες και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων· ασφάλεια των θυμάτων, δικαστών, εισαγγελέων, συνηγόρων υπεράσπισης και ενόρκων. Η εφαρμογή του προγράμματος αυτού συνεχίζεται το 2003.

Τα έργα εφαρμόστηκαν από το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Δημόσιας Διοίκησης (επιμόρφωση δικαστών) και από κοινοπραξίες κρατών μελών που διέθεσαν προσωπικό και έμπειρους υπαλλήλους από τις κυβερνητικές υπηρεσίες τους καθώς και ομάδες διαχείρισης έργου. Με εξαίρεση το έργο που αφορούσε την επιμόρφωση των δικαστών, όλα τα άλλα έργα είχαν μια κοινή διάρθρωση: αποτελούνταν από ένα στάδιο έρευνας γραφείου και στη συνέχεια από αποστολές μελέτης και συνδρομής από υπαλλήλους των κρατών μελών στις δικαιούχους χώρες. Η κοινή εργασία εμπειρογνομόνων από τις δικαιούχους χώρες και τα κράτη μέλη οδήγησε στη διατύπωση «συστάσεων» ή στην κατάρτιση «εθνικών σχεδίων δράσης» με σαφείς οδηγίες για τα πρακτικά βήματα που θα έπρεπε να ακολουθήσουν οι υποψήφιες χώρες μετά την περάτωση των έργων. Επιπλέον, τα έργα αυτά περιελάμβαναν και ορισμένα σεμινάρια κατάρτισης βάσει του προτύπου της «κατάρτισης εκπαιδευτών».

Καταπολέμηση των ναρκωτικών

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση των ναρκωτικών 2000-2004, που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα, ζήτησε από την Επιτροπή και το Συμβούλιο να εξασφαλίσουν ότι οι υποψήφιες χώρες έχουν υιοθετήσει το κοινοτικό κεκτημένο και τις βέλτιστες πρακτικές στον τομέα της καταπολέμησης των ναρκωτικών και ότι η εφαρμογή τους είναι ικανοποιητική.

Τον Φεβρουάριο 2001, δρομολογήθηκε έργο συνεργασίας *EKIINT-ΧΚΑΕ*, ύψους 2 εκατ. ευρώ, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή από το ΕΚΠΙΝΤ. Το έργο είχε στόχο να ενταχθούν οι 12 διαπραγματευόμενες χώρες στις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΙΝΤ) και να καθιερωθούν διαρθρωτικές σχέσεις με το δίκτυο REITOX (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και τις Μορφές Τοξικομανίας). Για τη συμμετοχή της Τουρκίας ως μέλος του ΕΚΠΙΝΤ δόθηκε χρηματοδότηση στο πλαίσιο του εθνικού προγράμματός της για το 2002.

Τα εθνικά σημεία επαφής ενισχύθηκαν περισσότερο, απέκτησαν θεσμικό ρόλο και προετοιμάστηκαν περαιτέρω για να συμμετάσχουν στις δραστηριότητες αυτές, μέσω μιας ισχυρής συνιστώσας θεσμικής ανάπτυξης και δημιουργίας ικανοτήτων. Στη συνέχεια, στο ΕΚΠΙΝΤ δημιουργήθηκε, και ενημερώνεται τακτικά, μια ειδική ιστοθέση παροχής εξειδικευμένων συμβουλών και τεχνογνωσίας στα εθνικά σημεία επαφής των υποψηφίων χωρών.

Το έργο ολοκληρώθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2002 με θετικά αποτελέσματα (ωστόσο χρειάζεται περαιτέρω αύξηση της ευαισθητοποίησης σε έναν τόσο ευαίσθητο τομέα του κεκτημένου). Ακολούθησε στα τέλη του Νοεμβρίου 2002 ένα έργο αποκεντρωμένων οργανισμών διάρκειας 18 μηνών (ύψους 0,5 εκατομμυρίων ευρώ). Το έργο αυτό έχει ήδη οδηγήσει σε περισσότερες

πολιτικές δεσμεύσεις όσον αφορά τα ναρκωτικά που διατυπώθηκαν από τις ΧΚΑΕ στη διάσκεψη υψηλού επιπέδου που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 5-6 Μαρτίου 2003.

Εμπειρογνώμονες από τις υποψήφιας χώρες που δεν καλύπτονται από το Phare, την Κύπρο, τη Μάλτα και την Τουρκία, κλήθηκαν και καλούνται να συμμετέχουν, με δικά τους έξοδα, στις επιλεγμένες περιφερειακές ή οριζόντιες δραστηριότητες κοινού συμφέροντος.

Πρόγραμμα πολλαπλών δικαιούχων κατά των ναρκωτικών Phare 2000

Το 2001, η Επιτροπή άρχισε την προετοιμασία έργων στο πλαίσιο του προγράμματος πολλαπλών δικαιούχων κατά των ναρκωτικών Phare 2000, το οποίο προσεγγίζει το πρόβλημα των ναρκωτικών μέσα από ενισχυμένη και συντονισμένη δράση, σύμφωνη με τη στρατηγική για τα ναρκωτικά της ΕΕ και το σχέδιο δράσης 2000-2004.

Η στρατηγική για τα ναρκωτικά της ΕΕ κάνει έκκληση για μια πολυεπιστημονική και ολοκληρωμένη προσέγγιση των ναρκωτικών. Στους στόχους της περιλαμβάνεται η ενίσχυση του αγώνα κατά της διακίνησης ναρκωτικών και η έναρξη συνεργασίας των αστυνομικών αρχών μεταξύ κρατών, η ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ πολλών αποκεντρωμένων οργανισμών, η προοδευτική ενσωμάτωση των υποψηφίων χωρών και η εντατικοποίηση της διεθνούς συνεργασίας.

Η στρατηγική χαρακτηρίζει την προετοιμασία της διεύρυνσης ως μία από τις κύριες προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση και το πρόγραμμα Phare ως το κύριο μέσο προενταξιακής στήριξης για την ανάπτυξη θεσμικής ικανότητας στις υποψήφιες χώρες, για την υιοθέτηση και εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου όσον αφορά τα ναρκωτικά.

Η κοινή δήλωση σχετικά με τα ναρκωτικά των κρατών μελών, της Επιτροπής και των υποψηφίων χωρών, που υπεγράφη σε υπουργικό επίπεδο στις 28 Φεβρουαρίου 2002, τονίζει τη σημασία της στρατηγικής για τα ναρκωτικά της ΕΕ και του σχεδίου δράσης ως προτύπου για τη χάραξη εθνικών, σφαιρικών, εξισορροπημένων και ολοκληρωμένων πολιτικών για τα ναρκωτικά στις υποψήφιες χώρες. Στη δήλωση τονίζεται επίσης η σημασία ανάπτυξης επαρκούς διοικητικής ικανότητας και συντονισμού μεταξύ των σχετικών αρχών για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών.

Στο πλαίσιο του προγράμματος κατά των ναρκωτικών 2000, προετοιμάστηκαν τρεις τομείς παρέμβασης:

- (1) *Ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας στην επιβολή της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά, με στόχο τη διακοπή σημαντικών καναλιών διακίνησης ναρκωτικών και τη διάσπαση διεθνών εγκληματικών οργανώσεων διακίνησης ναρκωτικών* – Τον Δεκέμβριο του 2001, το Eurocustoms επιφορτίστηκε με την υλοποίηση της προπαρασκευαστικής φάσης ενός περιφερειακού έργου επιβολής της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά Phare (ύψους 0,5 εκατομμυρίων ευρώ),

με στόχο τον προσδιορισμό των αναγκών των υποψηφίων χωρών και την προετοιμασία εγγράφου προγραμματισμού. Αποτέλεσμα του έργου αυτού ήταν μια τελική έκθεση πολλών τόμων. Η φάση υλοποίησης, διάρκειας 18 μηνών (ύψους 4,9 εκατομμυρίων ευρώ) άρχισε στα τέλη του Οκτωβρίου του 2002. Θα καλύπτει λεπτομερή προγράμματα εργασίας για εθνικές και περιφερειακές δραστηριότητες που αντανakλούν σχόλια των αντιπροσωπειών ΕΚ, ομάδων χωρών και της ΓΔ «Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις». Το έργο αυτό εξελίσσεται καλά, με καλή συνεργασία από τις δικαιούχους χώρες.

- (2) *Μεταφορά του κεκτημένου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στις υποψήφιες χώρες για την παροχή ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας και των σχέσεων εργασίας μεταξύ των θεσμικών οργάνων της αλυσίδας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο – Τον Φεβρουάριο 2002, το Υπουργείο Δικαιοσύνης των Κάτω Χωρών επιφορτίστηκε με την υλοποίηση του έργου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες Phare, ύψους 2 εκατομμυρίων ευρώ. Εξαμηνιαία έκθεση του Δεκεμβρίου του 2002 παρέχει μια καλή επισκόπηση των δραστηριοτήτων που πραγματοποιήθηκαν σε κάθε μέρος του έργου. Το έργο αυτό παράγει καλά αποτελέσματα.*
- (3) *Μεταφορά του κεκτημένου και των προτύπων της ΕΕ στις υποψήφιες χώρες στον τομέα των συνθετικών ναρκωτικών και των πρόδρομων χημικών τους, με ιδιαίτερη επικέντρωση στην ενίσχυση των θεσμικών οργάνων που είναι υπεύθυνα για την επιβολή της νομοθεσίας, στη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ αυτών, στην περιφερειακή συνεργασία μεταξύ αποκεντρωμένων οργανισμών και στην ανταλλαγή πληροφοριών για την παρακολούθηση των πρόδρομων χημικών και τη μείωση των παρακάμψεων όσον αφορά τη διακίνησή τους – Τον Φεβρουάριο 2002, το Υπουργείο Δικαιοσύνης των Κάτω Χωρών επιφορτίστηκε με την υλοποίηση αυτού του έργου Phare, ύψους 1,5 εκατομμυρίων ευρώ. Το έργο αυτό εξελίσσεται καλά.*

Πρόγραμμα ECOS-Ouverture

Στόχος του προγράμματος είναι να ενισχύσει τις τοπικές αρχές των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, μέσω της συνεργασίας με τις ομόλογες αρχές της ΕΕ, και ιδίως των μειονεκτικών περιοχών της Ένωσης. Αυτό το μέτρο διαπεριφερειακής στήριξης ενθαρρύνει τη συνεργασία ανάμεσα σε ομόλογες αρχές μέσω κοινών έργων για την ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας. Άρχισε να εφαρμόζεται το 1990 και χρηματοδοτείται από το Phare και το ΕΤΠΑ από το 1994 και μετά με σχεδόν 50 εκατομμύρια ευρώ.

Το 2002 ήταν το τελευταίο έτος εφαρμογής των 32 έργων που χρηματοδοτούνταν από τον προϋπολογισμό του Phare 1998 με συνολικό ποσό 7,35 εκατ. ευρώ. Τα βασικά θέματα συνεργασίας ήταν η οικονομική ανάπτυξη (18) και το περιβάλλον (7), ενώ τα υπόλοιπα έργα εστιάζονταν σε πολιτιστικά (4) ή διοικητικά (3) θέματα. Με μέση χρηματοδότηση σχεδόν 245.000 ευρώ, οι συνεργαζόμενοι φορείς του Phare συμμετείχαν ενεργότερα στην υλοποίηση έργων, σε σύγκριση με παλαιότερα έργα. Η Ρουμανία έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το πρόγραμμα και οι ρουμάνοι εταίροι συμμετείχαν στο ένα τρίτο όλων των επιλεγμένων έργων. Ακολούθησαν εκ του σύνεγγυς οι εταίροι από την Ουγγαρία (7) και τη Σλοβενία (6). Το ένα τρίτο όλων των έργων υλοποιήθηκαν από δύο ή περισσότερους εταίρους.

Όσον αφορά τη διαχείριση των έργων, γενικά υπήρχε ομαλή αλληλεπίδραση μεταξύ των φορέων που αναλαμβάνουν την υλοποίηση των έργων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Προσωπικό της Επιτροπής επισκέφθηκε επί τόπου σχεδόν το 20% των έργων και για ένα άλλο 30% πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις στις Βρυξέλλες. Ως αποτέλεσμα, η ποιότητα των εκθέσεων βελτιώθηκε κατά τη διάρκεια των έργων.

Παρατηρήθηκε ότι σε πολλές περιπτώσεις οι τοπικές αρχές που συμμετέχουν στα έργα έχουν αρχίσει να αναπτύσσουν δράσεις παρακολούθησης και να εξετάζουν την πιθανότητα υποβολής αιτήσεων για κοινοτική χρηματοδότηση στο πλαίσιο άλλων προγραμμάτων. Προκειμένου να γεφυρωθεί η επεξεργασία των αιτήσεων χρηματοδότησης, οι εταιρικές σχέσεις υποψηφίων χωρών και κρατών μελών έχουν δηλώσει συχνά την πρόθεσή τους να συνεχίσουν τη συνεργασία τους επί τη βάση αυτοχρηματοδότησης.

Πρόγραμμα LIEN

Το πρόγραμμα LIEN (Link Inter European NGOs - Σύνδεση Ευρωπαϊκών ΜΚΟ) έχει στόχο να ενθαρρύνει τη δραστηριότητα και τη συνεργασία μεταξύ μη κερδοσκοπικών μη κυβερνητικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον κοινωνικό τομέα και να ενισχύσει τις ομάδες του πληθυσμού που βρίσκονται σε δυσχερή θέση. Από το 1992 έχουν επιλεγεί 350 έργα περίπου και έλαβαν ενισχύσεις του Phare συνολικού ύψους 48 εκατ. ευρώ περίπου.

Το 2002 ολοκληρώθηκαν τα 40 έργα που είχαν επιλεγεί κατά την τελευταία πρόσκληση υποβολής προτάσεων για το LIEN το 1999. Τα έργα αυτά κάλυπταν όλες τις δικαιούχες χώρες του Phare καθώς και την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Ένα μεγάλο μέρος των έργων (14) υλοποιήθηκαν από ΜΚΟ που εργάζονται προς όφελος των γυναικών με περιορισμένη δυνατότητα πρόσβασης στα συστήματα υγείας και στην απασχόληση, νέων και ηλικιωμένων καθώς και εθνικών μειονοτήτων (14 έργα). Άλλα 15 έργα αφορούσαν την παροχή βοήθειας σε αναπήρους (τυφλούς, σωματικά και διανοητικά ανάπηρους), ασθενείς (AIDS) και τοξικομανείς. Τα υπόλοιπα κεφάλαια χρησιμοποιήθηκαν για τη στήριξη έργων στον τομέα της απασχόλησης (5) ή άλλων έργων (6), όπως στρατόπεδα εκπαίδευσης για νάρκες στη Βοσνία-

Ερζεγοβίνη. Πολλοί από τους εταίρους Phare υιοθέτησαν νέες μεθοδολογικές και διαχειριστικές πρακτικές.

Οι περισσότεροι φορείς υλοποίησης των έργων έχουν υποβάλει αιτήσεις για χρηματοδότηση από άλλους πόρους για να συνεχίσουν τις δραστηριότητές τους· το 20% περίπου εξασφάλισε περαιτέρω στήριξη από την ΕΕ (π.χ. στο πλαίσιο του προγράμματος Access).

Πρόγραμμα εταιρικής σχέσης

Το πρόγραμμα εταιρικής σχέσης χρηματοδοτείται με κεφάλαια Phare από το 1993 για την προώθηση του διαλόγου και της συνεργασίας σε θέματα τοπικής ανάπτυξης ανάμεσα σε ιδιωτικούς και δημόσιους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Χορηγούσε μη επιστρεπτές ενισχύσεις για έργα τοπικής ανάπτυξης που τίθενται σε εφαρμογή από δύο τουλάχιστον μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που επιθυμούν να δημιουργήσουν μια βιώσιμη εταιρική σχέση, με στόχο την αμοιβαία ανταλλαγή δεξιοτήτων, γνώσεων και εμπειριών. Το 2002 ήταν το τελευταίο έτος εφαρμογής του προγράμματος, αφού ολοκληρώθηκαν οι δραστηριότητες του 30% περίπου των έργων που χρηματοδοτούνταν στο πλαίσιο του προγράμματος εταιρικής σχέσης του 1997.

Η τελευταία γενιά έργων της εταιρικής σχέσης έδωσε ιδιαίτερη έμφαση:

- στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη (βελτίωση τοπικών και περιφερειακών υπηρεσιών, περιφερειακός σχεδιασμός, ανάπτυξη της υπαίθρου και της γεωργίας, τουρισμός)·
- στην ανάπτυξη επιχειρήσεων·
- στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη (προάσπιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων και του κοινωνικού διαλόγου, προάσπιση των συμφερόντων των καταναλωτών, ενίσχυση των ενώσεων συνεταιρισμών κλπ).

Πολλά από τα έργα αυτά θα συνεχίσουν να υλοποιούνται με χρηματοδότηση από άλλες πηγές.

Πρόγραμμα Access Phare

Το πρόγραμμα Access Phare αποσκοπεί στην ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών στις υποψήφιες χώρες, μέσω της προώθησης της εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου σε τομείς πολιτικής στους οποίους δεν υφίστανται κυβερνητικές δραστηριότητες ή είναι συμπληρωματικές προς τις δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα, και μέσω της ευαισθητοποίησης των πολιτών και της αποδοχής σε αυτούς τους τομείς.

Επιπλέον, η ένταξη και η συμμετοχή ατόμων και ομάδων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο οικονομικής, κοινωνικής ή πολιτικής περιθωριοποίησης στη διαδικασία μετασχηματισμού θα ενθαρρυνθεί μέσω χρηματοδοτούμενων από το πρόγραμμα Access δραστηριοτήτων. Το

πρόγραμμα μπορεί να χρηματοδοτεί δραστηριότητες σε όλους τους τομείς: προστασία του περιβάλλοντος, κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και κοινωνικές δραστηριότητες.

Το πρόγραμμα ACCESS συγχρηματοδοτεί μη επιστρεπτέες ενισχύσεις για τη στήριξη έργων τα οποία υλοποιούνται από μη κυβερνητικούς οργανισμούς (ΜΚΟ) και από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Μεγαλύτερα έργα υλοποιούνται σε συνεργασία με οργανώσεις από τουλάχιστον δύο διαφορετικές χώρες (υποψήφιος για ένταξη χώρες και χώρες της ΕΕ), ενώ μικροέργα είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται από μία μόνον οργάνωση που έχει την έδρα της σε μια υποψήφια χώρα. Επιπλέον, το πρόγραμμα περιλαμβάνει χρηματοδοτική διευκόλυνση οργάνωσης δικτύων, η οποία παρέχει στήριξη σε ΜΚΟ/μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς στις υποψήφιες χώρες, για να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες οι οποίες οργανώνονται σε επίπεδο ΕΕ.

Κατά τη διάρκεια του 2002, ολοκληρώθηκαν τα περισσότερα έργα στο πλαίσιο του προγράμματος Access 1999 (συνολικός προϋπολογισμός: 20 εκατομμύρια ευρώ). Επιπλέον, ξεκίνησαν προσκλήσεις υποβολής προσφορών στο πλαίσιο του προγράμματος Access 2000 (συνολικός προϋπολογισμός: 20 εκατομμύρια ευρώ) και άρχισε η υλοποίηση των περισσότερων έργων. Αντίθετα με το Access 1999, για τη διαχείριση του οποίου ήταν υπεύθυνες οι αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις δέκα χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης («αποσυγκεντρωμένη»), η εφαρμογή του Access 2000 είναι ευθύνη των αρχών των υποψήφιων χωρών, υπό την επίβλεψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής («αποκεντρωμένη»).

Όσον αφορά τον προγραμματισμό Phare 2001, μέρος των εθνικών προγραμμάτων Phare απετέλεσαν προγράμματα της κοινωνίας των πολιτών. Για το 2001, αυτό ίσχυε για τη Βουλγαρία, τη Λετονία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία και την Τσεχική Δημοκρατία (συνολική συνεισφορά του Phare: 20,5 εκατομμύρια ευρώ) και για το 2002 για τη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λετονία, την Ουγγαρία και την Τσεχική Δημοκρατία (συνολική συνεισφορά του Phare: 9,6 εκατομμύρια ευρώ). Οι στόχοι αυτών των προγραμμάτων και οι δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται από αυτά είναι όμοιες με εκείνες που στήριζε στο παρελθόν το πρόγραμμα Access.

Πυρηνική ασφάλεια

Κατά τη διάρκεια του 2002, οι υπηρεσίες της Επιτροπής θέσπισαν ένα περαιτέρω πρόγραμμα πυρηνικής ασφάλειας, χρηματοδοτούμενο από το προενταξιακό χρηματοδοτικό μέσο Phare. Όπως και το προηγούμενο έτος, ο σχεδιασμός του προγράμματος καθοδηγήθηκε από τις συστάσεις της έκθεσης του Συμβουλίου του Ιουνίου 2001 σχετικά με την πυρηνική ασφάλεια στο πλαίσιο της διεύρυνσης. Επομένως, είχε στόχο να στηρίξει τις δικαιούχους χώρες Phare στη λήψη μέτρων για την υλοποίηση των συστάσεων αυτών, στις οποίες είχαν αναφερθεί οι περιοδικές εκθέσεις της Επιτροπής σε ό,τι αφορά την πρόοδο κάθε υποψήφιας χώρας για την ένταξή της, καθώς και οι εταιρικές σχέσεις προσχώρησης. Το πρόγραμμα χορήγησε χρηματοδοτική βοήθεια σε 22 έργα, συνολικού προϋπολογισμού 18,098

εκατομμυρίων ευρώ. Τόσο η στρατηγική όσο και τα λεπτομερή έργα περιγράφονται στην χρηματοδοτική πρόταση που υπάρχει στην ιστοθέση της ΓΔ «Διεύρυνση»⁴.

Κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους, οι υπηρεσίες της Επιτροπής κατέβαλλαν μεγάλες προσπάθειες για την εφαρμογή του προγράμματος πυρηνικής ασφάλειας Phare 1998 που παρατάθηκε δύο φορές. Ύστερα από προσεκτικό έλεγχο της εγκυρότητας των έργων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού και την αποκέντρωση ορισμένων στοιχείων του προγράμματος, η υλοποίηση όλων των έργων ανατέθηκε με συμβάσεις σε κεντρικό και αποκεντρωμένο επίπεδο έως το τέλος του 2002. Ιδιαίτερης σημασίας ήταν η ανάθεση της σύμβασης ενός επενδυτικού έργου που παρουσίαζε τεχνικές προκλήσεις για τη στήριξη των διατάξεων και των στοιχείων ελέγχου που σχετίζονται με την εγκατάσταση ενός δευτέρου διαφοροποιημένου συστήματος για τη θέση εκτός λειτουργίας της μονάδας πυρηνικής ενέργειας της Ignalina στη Λιθουανία. Επιπλέον, η κρίσιμη για την πυρηνική ασφάλεια στήριξη που παρέχουν οργανισμοί τεχνικής υποστήριξης της ΕΕ σε διάφορες ρυθμιστικές αρχές πυρηνικής ασφάλειας των υποψηφίων χωρών στην επισκόπησή τους για τις δυνατότητες του συμπυκνωτή δημιουργίας φυσαλίδων VVER 440/213 πρέπει να επισημανθεί ως άλλο ένα σημαντικό έργο που εφαρμόζεται. Τέλος, οι υπηρεσίες της Επιτροπής ματαίωσαν την υλοποίηση ενός πολύ μικρού αριθμού έργων, η χρησιμότητα των οποίων είχε ξεπεραστεί από τα γεγονότα. Ως εκ τούτου, το πρόγραμμα με τις τεχνικές προκλήσεις του 1998 μπορούσε να ξεκινήσει κατά τη διάρκεια του έτους 2002.

Το 2002 είδαμε τα αποτελέσματα της ευθυγράμμισης των προγραμμάτων πυρηνικής ασφάλειας με το σύστημα αποκεντρωμένης εφαρμογής το οποίο καθιερώθηκε για την εφαρμογή του χρηματοδοτικού μέσου Phare από τη μεσοπρόθεσμη επισκόπηση του Phare και μετά. Η εξέλιξη της υλοποίησης των έργων που χρηματοδοτούνταν από τα προγράμματα πυρηνικής ασφάλειας 1999 και 2001 ήταν καλή. Ακολουθώντας τη μέθοδο του προγραμματικού σχεδιασμού που χαρακτηρίζει και άλλα τμήματα του προγράμματος Phare, η ποιότητα σχεδιασμού του προαναφερθέντος προγράμματος πυρηνικής ασφάλειας 2002 επωφελήθηκε από την ενισχυμένη συμμετοχή των συντονιστών εθνικής βοήθειας και των εθνικών παραγόντων των δικαιούχων χωρών. Το γεγονός αυτό αύξησε τη συμμετοχή εθνικών φορέων, πριν από την εισαγωγή του συστήματος EDIS, καθώς και την πραγματική ιδιοκτησία των αποτελεσμάτων των έργων.

Τέλος, οι υπηρεσίες της Επιτροπής συνέχισαν να προγραμματίζουν τρία ειδικά προγράμματα για τη στήριξη δραστηριοτήτων παροπλισμού και άλλα μέτρα σχετικά με το πρώιμο κλείσιμο ορισμένων πυρηνικών αντιδραστήρων στη Λιθουανία, στη Σλοβακία και στη Βουλγαρία. Τα συνολικά κονδύλια που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο αυτών των τριών προγραμμάτων ανήλθαν, το 2002, σε 90 εκατομμύρια ευρώ και αύξησαν το ποσό της κοινοτικής χρηματοδότησης για το σκοπό αυτό από το 1999 σε πάνω από 340 εκατομμύρια ευρώ. Το μεγαλύτερο μέρος της βοήθεια αυτής εφαρμόζεται

4

<http://europa.eu.int/comm/enlargement/>

στις δικαιούχους χώρες μέσω τριών Διεθνών Ταμείων Στήριξης του Παροπλισμού, που διαχειρίζεται η ETAA. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι ο μεγαλύτερος χρηματοδότης αυτών των ταμείων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αποφασίζει μόνο για τη χορήγηση κοινοτικών μέσων στα ταμεία αυτά, αλλά προεδρεύει επίσης των συνελεύσεων των χρηματοδοτών και συναποφασίζει ως βασικό μέλος αυτών των καθοδηγητικών οργάνων σχετικά με μεμονωμένες συμφωνίες ενισχύσεων που συνομολογούνται μεταξύ του διαχειριστή των κεφαλαίων και των δικαιούχων χωρών για τη στήριξη μεμονωμένων έργων. Τα τρία ταμεία, που συστάθηκαν το 2000, σημείωσαν αξιοσημείωτη πρόοδο κατά τη διάρκεια του 2002 και έθεσαν σε εφαρμογή σειρά έργων.

Στατιστικές

Ο ευρύτερος στόχος των διαφόρων προγραμμάτων πολλαπλών δικαιούχων Phare για τη στατιστική συνεργασία είναι η βελτίωση της παροχής και της ποιότητας επίσημων στατιστικών από τις υποψήφιες χώρες, ιδίως στο πλαίσιο της προενταξιακής περιόδου. Για τα προγράμματα που εφαρμόζονται ήδη σήμερα, καταρτίστηκε στρατηγικό έγγραφο που καλύπτει την περίοδο 2000-2002. Βάσει της στρατηγικής αυτής, η οποία αναπτύχθηκε σε στενή συνεργασία και με τη συμμετοχή της υπηρεσίας Eurostat, των ίδιων των υποψηφίων χωρών, κρατών μελών, διεθνών οργανισμών και άλλων δωρητών, καταρτίστηκε από τη Eurostat το πρόγραμμα πολλαπλών δικαιούχων Phare 2002, το οποίο επιδοκιμάστηκε από την επιτροπή διαχείρισης Phare τον Σεπτέμβριο του 2002. Μολονότι δεν συμμετέχουν στο πρόγραμμα Phare, οι τρεις άλλες υποψήφιες χώρες – η Κύπρος, η Μάλτα και η Τουρκία – ενσωματώνονται όσο το δυνατόν περισσότερο στα προγράμματα αυτά, αλλά με διαφορετικούς πόρους χρηματοδότησης.

Το πρόγραμμα για το 2002 προσανατολίζεται στην ενίσχυση των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών (ΕΣΥ) των υποψηφίων χωρών, προκειμένου να μπορούν να καλύπτουν καλύτερα τις ανάγκες των πελατών τους, να παρέχουν αξιόπιστα, ακριβή και έγκαιρα στοιχεία που να συμμορφώνονται προς το κεκτημένο, να βελτιώσουν την ποιότητα των διαθέσιμων στατιστικών και να αυξήσουν την εμπιστοσύνη στις στατιστικές. Ο συνολικός προϋπολογισμός που διατίθεται για το πρόγραμμα αυτό είναι 9 εκατομμύρια ευρώ.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει διάφορους τύπους έργων, τα σημαντικότερα από τα οποία είναι τομεακά έργα που καλύπτουν ελλείψεις οι οποίες συνεχίζουν να υπάρχουν όσον αφορά την υλοποίηση του κεκτημένου ή που πληρούν νέες απαιτήσεις όσον αφορά το κεκτημένο. Στο πρόγραμμα αυτό περιλήφθηκαν διάφορα έργα σχετικά με μακροοικονομικές στατιστικές, κοινωνικές στατιστικές, στατιστικές για τη γεωργία και για το εξωτερικό εμπόριο, και η υλοποίησή τους θα αρχίσει τον Σεπτέμβριο του 2003. Ο συνολικός προϋπολογισμός για τα έργα αυτά είναι γύρω στα 5 εκατομμύρια ευρώ. Ανάλογα με το ύψος της διαθέσιμης χρηματοδότησης, η Κύπρος, η Μάλτα και η Τουρκία περιλαμβάνονται στα έργα αυτά, ώστε η μεταφορά γνώσεων και η παραγωγή δεδομένων να γίνεται όπως και για τις υποψήφιες χώρες Phare.

Άλλο ένα σημαντικό μέρος του προγράμματος αφορά όλες τις δραστηριότητες στατιστικής βοήθειας, όπως η συμμετοχή σε ομάδες εργασίας, σεμινάρια, μαθήματα κατάρτισης της Eurostat, η απόσπαση καταρτιζομένων στην Eurostat ή σε στατιστική υπηρεσία κράτους μέλους και η διεξαγωγή επισκέψεων μελέτης και διαβουλεύσεων. Αυτό το μέρος του προγράμματος έχει προϋπολογισμό 4 εκατομμυρίων ευρώ. Ο εν λόγω προϋπολογισμός για δραστηριότητες στατιστικής βοήθειας δίδεται με τη μορφή επιχορηγήσεων σε στατιστικές υπηρεσίες τόσο στα κράτη μέλη όσο και στις υποψήφιες χώρες. Και στο πλαίσιο αυτό, η Κύπρος, η Μάλτα και η Τουρκία ενσωματώνονται στα στοιχεία του προγράμματος, είτε βάσει της δικής τους χρηματοδότησης είτε βάσει άλλων προενταξιακών μέσων.

Το 2002 ολοκληρώθηκε με επιτυχία το πολυκρατικό πρόγραμμα στατιστικής συνεργασίας του 1999, ύψους 15 εκατομμυρίων ευρώ· εφαρμόστηκε πλήρως το πολυκρατικό πρόγραμμα του 2001, ύψους 8 εκατομμυρίων ευρώ, και ξεκίνησε το πολυκρατικό πρόγραμμα του 2001, ύψους 7,39 εκατομμυρίων ευρώ. Όλα τα προγράμματα καλύπτουν παρόμοιους στόχους, σε διαφορετικούς τομείς στατιστικών, και έχουν συμβάλει σημαντικά στην παροχή στατιστικών πληροφοριών καλής ποιότητας για τη διαδικασία διεύρυνσης σχετικά με τις 10 προσχωρούσες χώρες, την Κύπρο και τη Μάλτα. Όσον αφορά την Τουρκία, η ενσωμάτωση στο μηχανισμό συνεργασίας μόλις ξεκίνησε, αλλά αναμένεται να έχει αποτελέσματα όμοια με εκείνα των άλλων χωρών σε εύλογο χρονικό διάστημα.

2.6. Συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα και οργανισμούς

Στο Πρόγραμμα Δράσης 2000, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε το **σταδιακό άνοιγμα** προς τις υποψήφιες χώρες ενός μεγάλου φάσματος κοινοτικών προγραμμάτων, που αποτελεί έναν από τους ενδιάμεσους στόχους της προσχώρησης, χωρίς να υπάρξει αναμονή μέχρι την ημερομηνία της προσχώρησης. Προτάθηκε επίσης η ενεργός συμμετοχή των υποψήφιων χωρών σε ορισμένους κοινοτικούς αποκεντρωμένους οργανισμούς, προκειμένου να προετοιμαστούν οι χώρες αυτές καλύτερα για να υιοθετήσουν το κεκτημένο.

Δεδομένου ότι τα κοινοτικά προγράμματα καλύπτουν τις περισσότερες κοινοτικές πολιτικές, προσφέρουν χρήσιμη προετοιμασία για την προσχώρηση, συμβάλλοντας στην εξοικείωση των υποψήφιων χωρών και των πολιτών τους με τις πολιτικές και τις μεθόδους εργασίας της Ένωσης. Από το 1997 και μετά, οι υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης συμμετέχουν πλήρως σε κοινοτικά προγράμματα και ιδίως στους τομείς της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης, της νεότητας, της έρευνας, της ενέργειας, του περιβάλλοντος και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η συμμετοχή των υποψήφιων χωρών σε κοινοτικά προγράμματα αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της προενταξιακής στρατηγικής.

Το 2002 εφαρμόστηκαν πλήρως νέες διαδικασίες, οι οποίες περιόρισαν την έγκριση μέτρων, προκειμένου να διευκολυνθεί η συμμετοχή των υποψήφιων χωρών σε κοινοτικά προγράμματα.

Από τις υποψήφιες χώρες ζητείται να συνεισφέρουν οικονομικά σε κάθε πρόγραμμα στο οποίο συμμετέχουν. Στις περισσότερες περιπτώσεις και κατόπιν αιτήσεως των υποψηφίων χωρών, το κόστος αυτής της συμμετοχής συγχρηματοδοτείται από το Phare και τα σχετικά προενταξιακά κεφάλαια για την Κύπρο, τη Μάλτα και την Τουρκία. Το 2002, περίπου 116 εκατομμύρια ευρώ αναλήφθηκαν για τη συμμετοχή των 13 υποψηφίων χωρών σε κοινοτικά προγράμματα, ποσό που ανέρχεται στο 46% περίπου της συνολικής οικονομικής συνεισφοράς τους. Το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων αυτών διατίθενται βάσει «προεφοδιασμού», ήτοι για τη συμμετοχή των υποψηφίων χωρών σε κοινοτικά προγράμματα το έτος 2003.

Κοινοτικοί οργανισμοί

Παρομοίως, οι υποψήφιες χώρες συμμετέχουν σε κοινοτικούς αποκεντρωμένους οργανισμούς.

Με βάση την πλήρη συμμετοχή, διμερείς συμφωνίες απετέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης και με τις 13 υποψήφιες χώρες, για να συμμετάσχουν στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος. Στις 18 Ιουνίου 2001, για την πλευρά της ΕΕ, το Συμβούλιο ενέκρινε τις 13 αποφάσεις, προκειμένου να προχωρήσει στην τυπική ολοκλήρωση των συμφωνιών αυτών. Όσον αφορά τις υποψήφιες χώρες, στο τέλος του 2002 εκκρεμούσε μόνο η κύρωση από την Τουρκία. Το 2002, έγιναν δεσμεύσεις υποχρεώσεων περίπου 2,8 εκατομμυρίων ευρώ, προκειμένου να συγχρηματοδοτηθεί η συμμετοχή των 11 χωρών που είχαν υποβάλλει το αντίστοιχο αίτημα.

Όπως πρότεινε η Επιτροπή το 2001, οι διαπραγματεύσεις σχετικά με τη συμμετοχή των υποψηφίων χωρών στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΙΝΤ) ξεκίνησαν στις 7 Μαρτίου 2002 στις Βρυξέλλες, βάσει της εντολής διαπραγμάτευσης του Συμβουλίου της ΕΕ. Έως το τέλος του 2002, οι διαπραγματεύσεις δεν είχαν ολοκληρωθεί για καμία χώρα.

Όσον αφορά τους άλλους οργανισμούς, αποφασίστηκε να προετοιμαστεί τώρα η μελλοντική συμμετοχή των υποψηφίων χωρών. Η προετοιμασία της πλήρους συμμετοχής στους κοινοτικούς αποκεντρωμένους οργανισμούς αποτελεί καθοριστικό βήμα για την εξοικείωση αυτών των χωρών με το κοινοτικό κεκτημένο με την ευρεία έννοια του όρου. Αυτό θα ήταν προς το συμφέρον τόσο της Ένωσης όσο και των υποψηφίων χωρών. Η συμμετοχή αυτή θα έχει τη μορφή της συμμετοχής αντιπροσώπων αυτών των χωρών σε ορισμένες ad hoc συνεδριάσεις, σε ομάδες εμπειρογνομόνων και σε άλλες ειδικές εργασίες αμοιβαίου ενδιαφέροντος οι οποίες πραγματοποιούνται από αυτούς τους οργανισμούς.

Ως συνέχιση ενός προγράμματος Phare 2000 για την εφαρμογή προπαρασκευαστικών μέτρων το 2000-2001 όσον αφορά τη συμμετοχή των 10 ΧΚΑΕ στους πέντε κοινοτικούς αποκεντρωμένους οργανισμούς, η Επιτροπή αποφάσισε στις 24 Ιουλίου 2002 να παράσχει περαιτέρω στήριξη 6 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2002-2003. Στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος, στήριξη Phare για προπαρασκευαστικά μέτρα αυτού του είδους θα λάβουν οι ακόλουθοι οκτώ αποκεντρωμένοι οργανισμοί:

- Ευρωπαϊκό κέντρο για την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης
- Ευρωπαϊκός οργανισμός για την αξιολόγηση των φαρμακευτικών προϊόντων
- Γραφείο εναρμόνισης στην εσωτερική αγορά
- Ευρωπαϊκός οργανισμός για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία
- Ευρωπαϊκό παρατηρητήριο των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας
- Μεταφραστικό κέντρο των οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ευρωπαϊκό ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας
- Ευρωπαϊκό κέντρο παρακολούθησης ναρκωτικών και τοξικομανίας

2.7. Συνεργασία με την ΕΤΕπ και διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς

Η συνεργασία με την ΕΤΕπ και τους ΔΧΟ συνεχίστηκε το 2002 βάσει του μνημονίου συμφωνίας για τη συνεργασία στο πλαίσιο της προενταξιακής ενίσχυσης. Επειδή τα μεγάλα έργα υποδομών τα οποία συγχρηματοδοτούνται συνήθως από διεθνείς οργανισμούς χρηματοδοτούνται πλέον από το ISPA, η συγχρηματοδότηση στο πλαίσιο του Phare ήταν πολύ περιορισμένη. Η Επιτροπή διερευνά, ωστόσο, τρόπους για τη συγχρηματοδότηση με τους ΔΧΟ του σκέλους του προγράμματος Phare που αφορά την οικονομική και κοινωνική συνοχή.

Το βασικό μέσο συγχρηματοδότησης το 2002 ήταν και πάλι η χρηματοδοτική διευκόλυνση ΜΜΕ, στην οποία συμμετέχουν η ΕΤΕπ, η ΕΤΑΑ, η Αναπτυξιακή Τράπεζα του Συμβουλίου της Ευρώπης / KfW. Το 2002, η Επιτροπή ολοκλήρωσε επίσης συνομιλίες με τη ΕΤΕπ σχετικά με τη χρηματοδοτική διευκόλυνση οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης παραμεθόριων περιφερειών, όπως τονίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για τις παραμεθόριες περιφέρειες (της 25ης Ιουλίου 2001, COM(2001) 437 τελικό).

3. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

3.1. Η μετάβαση προς το σύστημα της εκτεταμένης διαχειριστικής αποκέντρωσης (EDIS)

Κατά τη διάρκεια του 2002, οι υποψήφιες χώρες και η Επιτροπή συνέχισαν τις προσπάθειες μετάβασης προς την εκτεταμένη διαχειριστική αποκέντρωση των κεφαλαίων Phare και των προενταξιακών κεφαλαίων για την Κύπρο και τη Μάλτα⁵. Η υλοποίηση των σταδίων προς το EDIS, όπως ορίζονται στο

⁵ Η Τουρκία προετοιμάζεται να μεταβεί στο σύστημα αποκεντρωμένης εφαρμογής (DIS) το 2003

έγγραφο με τίτλο «Χάρτης πορείας του EDIS για το ISPA και το Phare» (που κοινοποιήθηκε στις υποψήφιες χώρες το 2001) και το έγγραφο εργασίας της Επιτροπής «Προετοιμασία της εκτεταμένης διαχειριστικής αποκέντρωσης» (που κοινοποιήθηκε στις υποψήφιες χώρες το 2000) τηρήθηκε και στις δώδεκα χώρες.

Η Επιτροπή διέθεσε 5,9 εκατομμύρια ευρώ για ένα οριζόντιο πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας για τη στήριξη των εθνικών διοικήσεων των χωρών Phare που συμμετέχουν στη διαδικασία αυτή. Το συνολικό ποσό των 5,9 εκατομμυρίων ευρώ κατανεμήθηκε μεταξύ των χωρών σύμφωνα με εκτιμώμενες ανάγκες. Τα κεφάλαια διατέθηκαν για στήριξη στα στάδια 2 και 3 του χάρτη πορείας και συγκεκριμένα για την κάλυψη ελλείψεων (στάδιο 2) που προσδιορίστηκαν στο σύστημα με την αξιολόγηση ελλείψεων (στάδιο 1) και για αξιολόγηση της συμμόρφωσης των ελλείψεων του συστήματος μετά την κάλυψή τους (στάδιο 3). Κατά τη διάρκεια του δευτέρου εξαμήνου του 2002, υπεγράφη δημοσιονομικό μνημόνιο με καθεμία από τις χώρες.

Ως πρόσθετη διάρθρωση στήριξης, σε κάθε χώρα Phare συστάθηκαν ομάδες εργασίας υψηλού επιπέδου. Σκοπός αυτών των ΟΕΥΕ είναι η αντιμετώπιση όλων των θεμάτων που καλύπτουν τη διαχείριση της προενταξιακής ενίσχυσης στην πορεία προς την προσχώρηση. Πιο συγκεκριμένα, οι ΟΕΥΕ επιβλέπουν την πρόοδο προς το EDIS σε κάθε χώρα. Προβλέπεται ότι οι ΟΕΥΕ θα συγκληθούν τρεις φορές κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Το 2002, σε όλες τις χώρες πραγματοποιήθηκε ένας πρώτος γύρος συναντήσεων των ΟΕΥΕ.

Μέσα από συζητήσεις στις ΟΕΥΕ και άλλες επαφές μεταξύ της Επιτροπής και των διαπραγματευόμενων χωρών εγέρθηκε η πρόταση διοργάνωσης ενός οριζόντιου σεμιναρίου με όλες τις υποψήφιες χώρες. Ένα σεμινάριο αυτού του είδους διοργάνωσαν με επιτυχία στις Βρυξέλλες το Νοέμβριο από κοινού η ΓΔ «Διεύρυνση» και η ΓΔ «Περιφερειακή Πολιτική», με ευρεία συμμετοχή διοικήσεων από τις 12 υποψήφιες χώρες. Τα θέματα κάλυπταν εύρος ζητημάτων, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας μεταξύ Phare και ISPA σε σχέση με το EDIS, νομικών πτυχών του EDIS, της αδελφοποίησης και του EDIS, της σύναψης συμβάσεων και του EDIS, της επεξεργασίας της εφαρμογής EDIS από την Επιτροπή και της μετάβασης από τα SAPARD και ISPA στα διαρθρωτικά ταμεία.

Στο τέλος του 2002, η εξέλιξη των ενδιαφερόμενων υποψηφίων χωρών όσον αφορά το EDIS ήταν η ακόλουθη:

- Η Κύπρος και η Μάλτα είχαν φτάσει στο στάδιο 4 του χάρτη πορείας (Προετοιμασία για απόφαση της Επιτροπής για παραίτηση από τον εκ των υστέρων έλεγχο της διαχείρισης προενταξιακών κεφαλαίων).
- Η Ουγγαρία είχε ξεκινήσει το στάδιο 2 του χάρτη πορείας (κάλυψη ελλείψεων).
- Η Εσθονία και η Σλοβακία είχαν ολοκληρώσει το στάδιο 1 του χάρτη πορείας (αξιολόγηση ελλείψεων).

- Οι υπόλοιπες χώρες είχαν προχωρήσει αρκετά στο στάδιο 1, το οποίο αναμενόταν να ολοκληρώσουν στις αρχές του 2003.

3.2. Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Η λειτουργία παρακολούθησης και αξιολόγησης του Phare έχει σχεδιαστεί για να παρέχει ευρήματα ανεξάρτητης, έγκαιρης, ενδιάμεσης και εκ των υστέρων αξιολόγησης σε υποψήφιες χώρες, αντιπροσωπείες της Επιτροπής και στις ομάδες των χωρών στη ΓΔ «Διεύρυνση». Στόχος είναι να βοηθήσει στη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας με την οποία χρησιμοποιούνται τα προενταξιακά κεφάλαια Phare.

Κύριες δραστηριότητες το 2002

Κατά τη διάρκεια του 2002, ολοκληρώθηκαν οι ακόλουθες κύριες δραστηριότητες:

- (1) Ξεκίνησε *εσωτερική εκ των υστέρων αξιολόγηση* των μηχανισμών προγραμματισμού για το Phare από το 2004 και μετά, βάσει ενός ερωτηματολογίου και μιας έρευνας βασισμένης σε δημοσκόπηση της άποψης των εμπλεκόμενων παραγόντων και μιας σύγκρισης των μηχανισμών προγραμματισμού του Phare με τους μηχανισμούς συγκρίσιμων μέσων παρέμβασης, όπως τα CARDS, ISPA, SAPARD και TACIS. Το έργο αυτό θα συνεχιστεί το πρώτο τρίμηνο του 2003.
- (2) Το *σύστημα εξωτερικής ενδιάμεσης αξιολόγησης* παρήγαγε περίπου 110 εκθέσεις ενδιάμεσης αξιολόγησης μεμονωμένων χωρών, τομεακές ή θεματικές. Τον Ιούλιο του 2002, διεξήχθη ολοκληρωμένη αναθεώρηση του νέου συστήματος η οποία περιλάμβανε βελτιώσεις στη μεθοδολογία και στη μορφή και ένα ταχύτερο, περισσότερο διαφοροποιημένο σύστημα υποβολής εκθέσεων, με σαφέστερη στοχοθέτηση συγκεκριμένων ομάδων. Εισήχθη επίσης ένα ιδιαίτερα καινοτόμο πρότυπο παρακολούθησης. Το πρότυπο αυτό καθιστά δυνατή μια πιο φιλική προς το χρήστη συνοπτική και αναλυτική παρουσίαση των σχετικών πληροφοριών.
- (3) *Εξωτερική εκ των υστέρων αξιολόγηση* διεξήχθη από τα εθνικά προγράμματα Phare που εγκαινιάστηκαν την περίοδο 1997/98. Η αξιολόγηση αυτή θα συνεχιστεί το πρώτο τρίμηνο του 2003. Το έργο αυτό περιλαμβάνει επίσης την ανάπτυξη τοπικής ικανότητας αξιολόγησης.

Εκ των υστέρων αξιολόγηση

Το 2002 ξεκίνησε εσωτερική εκ των υστέρων αξιολόγηση των μηχανισμών προγραμματισμού για το Phare από το 2004 και μετά. Στόχος είναι η διεξαγωγή της αξιολόγησης με βάση τα διδάγματα που εξάγονται από την υφιστάμενη μέθοδο προγραμματισμού Phare και των μηχανισμών προγραμματισμού συγκρίσιμων μέσων παρέμβασης.

Σημαντικό υλικό για την αξιολόγηση αυτή αποτελεί μια ανεξάρτητη έκθεση σχετικά με τον προγραμματισμό και το σχεδιασμό έργων που προετοιμάστηκε το 2001 και καλύπτει έργα που χρηματοδοτήθηκαν από το 1990 έως το 1999. Ο ανάδοχος συμπέρανε ότι τα έργα αυτά συχνά δεν είχαν σαφώς καθορισμένους στόχους, ενώ χαρακτηρίζονταν από τεχνικά αδύναμα λογικά πλαίσια και ανεπαρκείς δείκτες.

Το 2002 εισήχθησαν διορθωτικά μέτρα, στα οποία περιλαμβάνεται ο συστηματικός έλεγχος των στοιχείων αυτών στο στάδιο της διαμόρφωσης του σχεδίου.

Παρακολούθηση και ενδιάμεση αξιολόγηση

Το σύστημα παρακολούθησης και ενδιάμεσης αξιολόγησης Phare ακολουθεί μια συμμετοχική προσέγγιση όσον αφορά την παροχή τακτικής, αξιόπιστης αξιολόγησης της εφαρμογής όλων των συνεχιζόμενων μέτρων στα μέρη που συμμετέχουν στη διαχείριση του προγράμματος. Χρησιμοποιούνται δύο μέσα: πρώτον, εκθέσεις παρακολούθησης που καταρτίζουν οι οργανισμοί υλοποίησης και παρουσιάζουν την άποψη των παραγόντων· και δεύτερον, εκθέσεις ενδιάμεσης αξιολόγησης που παρουσιάζουν την ανεξάρτητη άποψη εξωτερικών αξιολογητών. Βάσει των ευρημάτων αυτών, οι υποεπιτροπές τομεακής παρακολούθησης και η κοινή επιτροπή παρακολούθησης για κάθε υποψήφια χώρα συζητούν και αποφασίζουν τις διορθωτικές δράσεις για τη βελτίωση της υλοποίησης του προγράμματος.

Το 2002, το σύστημα αυτό παρήγαγε περίπου 130 εκθέσεις μεμονωμένων χωρών, τομεακές και θεματικές. Οι θεματικές εκθέσεις κάλυπταν πυρηνικά ζητήματα, την κοινωνία των πολιτών, τη δημόσια διοίκηση, τη δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις, τον ορισμό στόχων, την αδελφοποίηση και τις ΜΜΕ. Οι κύριοι τομείς που καλύπτονταν ήταν η γεωργία, η ΟΚΣ, το περιβάλλον, η εσωτερική αγορά, η δικαιοσύνη και οι εσωτερικές υποθέσεις, η δημόσια διοίκηση/τα δημόσια οικονομικά, η περιφερειακή πολιτική, οι ΜΜΕ, η κοινωνία των πολιτών και οι μεταφορές.

Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι ο προγραμματισμός Phare, συνολικά, παράγει έργα με προτεραιότητες ευθυγραμμισμένες με εκείνες των εταιρικών σχέσεων προσχώρησης και λαμβάνει υπόψη τις περιοδικές εκθέσεις και τα σχέδια δράσης. Ωστόσο, μολονότι περισσότερα από τα δύο τρίτα των έργων που αξιολογήθηκαν το 2002 χαρακτηρίστηκαν τουλάχιστον ικανοποιητικά, σημαντικός αριθμός από αυτά είναι ανεπαρκώς σχεδιασμένα ή προετοιμασμένα, με ασαφείς στόχους, ανακριβείς δείκτες, ανεπαρκή συμπερίληψη των διδαγμάτων από προηγούμενα έργα και καθόλου μελέτες σκοπιμότητας. Οι αξιολογητές θεωρούν ότι τα επιτεύγματα του Phare οφείλονται περισσότερο στις αποτελεσματικές διαχειριστικές δεξιότητες των φορέων υλοποίησης του προγράμματος και όχι στον καλό σχεδιασμό των έργων.

Από τομεακή άποψη, οι εκθέσεις ενδιάμεσης αξιολόγησης δείχνουν ότι κατά τη διάρκεια του 2002 επετεύχθη γενικά καλή πρόοδος όσον αφορά την επίτευξη στόχων στους τομείς της γεωργίας, του περιβάλλοντος, της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, της δημόσιας διοίκησης/των

δημόσιων οικονομικών, καθώς και στον κοινωνικό τομέα. Τα αποτελέσματα ήταν περισσότερο περιπλεγμένα στους τομείς της εσωτερικής αγοράς, της ΟΚΣ, της περιφερειακής πολιτικής και των μεταφορών. Τα αποτελέσματα στον τομέα των ΜΜΕ παρουσιάζουν και αυτά ανισότητες, με σημαντικές επιπτώσεις στις υπηρεσίες στήριξης των επιχειρήσεων, αλλά πολύ περιορισμένη επίπτωση στη βελτίωση του επιχειρηματικού και χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος.

Επιπροσθέτως, τα ευρήματα των αξιολογήσεων επιβεβαίωσαν ότι ενώ η αδελφοποίηση συνιστά ουσιώδες μέσο για τη διαδικασία προσχώρησης, πρέπει να συνοδεύεται από εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση, προκειμένου να είναι αποτελεσματική.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση αυτή καθεαυτή είναι σήμερα αποδεκτή σχεδόν από όλους τους δικαιούχους των υποψηφίων χωρών ως αναπόσπαστο μέρος του κύκλου διαχείρισης σχεδίου. Οι εκθέσεις προσελκύουν ιδιαίτερη προσοχή, προκαλούν υγιή διάλογο μεταξύ των παραγόντων και οδηγούν στη βιώσιμη εξέταση των συστάσεων που περιέχουν. Η συνέχιση με βάση τα ευρήματα και τις συστάσεις των αξιολογήσεων παράγει πλήθος ωφέλιμων συνεπειών. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι θεσμικές αλλαγές εντός των οργανισμών υλοποίησης· ο καλύτερος συντονισμός μεταξύ του επιπέδου της τοπικής αυτοδιοίκησης, του περιφερειακού και του εθνικού επιπέδου στις υποψήφιες χώρες και μεταξύ δωρητών· βελτιώσεις στο σχεδιασμό των σχεδίων· ανακατανομή πόρων· κέρδος πρόσθετης συγχρηματοδότησης· και μεγαλύτερη προσοχή να δίδεται στη διατήρηση των αποτελεσμάτων των σχεδίων μετά την περάτωσή τους.

Η τήρηση των συστάσεων οδηγεί επίσης στη διάδοση μιας κουλτούρας αξιολόγησης η οποία προάγει την υπευθυνότητα και, στη συνέχεια, την υγιή δημοσιονομική διαχείριση, σε βελτίωση της παρακολούθησης και, επομένως, της διαχειριστικής ικανότητας και στην ανάπτυξη μιας πραγματικά συμμετοχής προσέγγισης της αξιολόγησης από την πλευρά των παραγόντων. Στο πλαίσιο αυτό, η ενεργός συμμετοχή των αντιπροσωπειών της Επιτροπής έχει σημαντική επίπτωση στην ποιότητα του αποτελέσματος των ενδιάμεσων αξιολογήσεων.

Το σύστημα ενδιάμεσης αξιολόγησης θα προσαρμοστεί περαιτέρω το 2003:

- Συνεχίζοντας από την αποκέντρωση της παρακολούθησης το 2000, και στο πλαίσιο του EDIS (βλέπε το ανωτέρω σημείο 3.1. της παρούσας έκθεσης) η ίδια η λειτουργία της ενδιάμεσης αξιολόγησης θα είναι πλήρως αποκεντρωμένη στις αρχές των δέκα υποψηφίων χωρών που προγραμματίζεται να προσχωρήσουν το 2004.
- Το σύστημα παρακολούθησης και ενδιάμεσης αξιολόγησης θα εισαχθεί στην Κύπρο, στη Μάλτα και στην Τουρκία.

Εκ των υστέρων αξιολόγηση

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση δείγματος στήριξης Phare ύψους 1 δισεκατομμυρίου ευρώ σε 10 χώρες ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2003. Η

έκθεση αυτή αποτελείται από τις εκθέσεις δέκα χωρών, καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει ως παράρτημα μελέτες περιπτώσεων, μια συνολική ενοποιημένη έκθεση και μια συνοπτική έκθεση. Το δείγμα που επελέγη για την αξιολόγηση καλύπτει έργα που επρόκειτο να ολοκληρωθούν στα τέλη του 2001 και προέρχονταν από τα εθνικά προγράμματα της περιόδου 1997/98 της Βουλγαρίας, της Εσθονίας, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Πολωνίας, της Ρουμανίας, της Σλοβακικής Δημοκρατίας, της Σλοβενίας και της Τσεχικής Δημοκρατίας. Το έργο συνίσταται ουσιαστικά σε δέκα χωριστές εκ των υστέρων αξιολογήσεις σε επίπεδο χωρών εντός του ίδιου πακέτου.

Οι οργανωτικές πτυχές περιλάμβαναν τον τυπικό διορισμό ενός αξιολογητή χώρας από το συντονιστή εθνικής βοήθειας (ΣΕΒ)· την έγκριση των όρων αναφοράς κάθε χώρας από τον εν λόγω αξιολογητή· και το διορισμό τοπικών ανεξάρτητων αξιολογητών σε κάθε χώρα για την εκπόνηση εκθέσεων αξιολόγησης σε επίπεδο χώρας υπό την επίβλεψη του αναδόχου της γενικής αξιολόγησης. Πρόκειται για μια ενσωματωμένη συνιστώσα της ανάπτυξης τοπικής ικανότητας αξιολόγησης βάσει μιας προσέγγισης του τύπου «μαθαίνω κάνοντας», υποστηριζόμενης από εργαστήρια κατάρτισης και δέσμη δραστηριοτήτων μάθησης από απόσταση.

Άλλες δραστηριότητες

Κατά τη διάρκεια του 2002, οι υπηρεσίες της Επιτροπής έλαβαν ορισμένα μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας των έργων στο στάδιο του σχεδιασμού του κύκλου προγραμματισμού:

- *Ενίσχυση της εφαρμογής της μεθοδολογίας διαμόρφωσης των έργων* – Ο οδηγός προγραμματισμού 2003 δίδει μεγαλύτερη έμφαση από ό,τι μέχρι τώρα στην απαίτηση καθορισμού των καταλλήλων δεικτών και στις ενσωμάτωση διδαγμάτων από προηγούμενα έργα.
- *Κατάρτιση βασικών φορέων στις υποψήφιες χώρες* – Οι εξωτερικοί εμπειρογνώμονες πραγματοποίησαν διήμερα εργαστήρια κατάρτισης σχετικά με το σχεδιασμό προγραμμάτων και έργων για ανώτερα στελέχη υπουργείων, υπηρεσιών συντονισμού και αξιωματούχους των αντιπροσωπειών της Επιτροπής στη Σλοβακία, στη Βουλγαρία και στη Λετονία (στη Ρουμανία και στην Τουρκία προγραμματίζονται εργαστήρια για τις αρχές του 2003). Κατάρτιση στην παρακολούθηση πραγματοποιήθηκε σε οκτώ υποψήφιες χώρες.
- *Ποιοτικοί έλεγχοι* – Η μονάδα αξιολόγησης της ΓΔ «Διεύρυνση» έλεγχε συστηματικά πρώιμα προσχέδια των δελτίων και των λογικών πλαισίων των έργων για τον κύκλο προγραμματισμού 2003 και παρείχε υλικό ανατροφοδότησης σε ομάδες χωρών.

Επιπροσθέτως, τέθηκαν οι βάσεις για την πρώτη συνάντηση, στις αρχές του 2003, της συμβουλευτικής ομάδας αξιολόγησης (ΣΟΑ) η οποία αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών μελών και των υποψηφίων χωρών. Στο πλαίσιο του δημοσιονομικού κεκτημένου του κεφαλαίου 28 και σχετιζόμενων αρχών υγιούς δημοσιονομικής διαχείρισης, η ΣΟΑ

προορίζεται να χρησιμεύσει ως φόρουμ για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών σχετικά με πρότυπα παρακολούθησης και αξιολόγησης και στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης ικανοτήτων.

4. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΕΙΣ

Το 2002, στο πλαίσιο του προγράμματος Phare πραγματοποιήθηκαν αναλήψεις υποχρεώσεων για συνολικό ποσό 1695,1 εκατομμυρίων ευρώ⁶ υπέρ των συνεργαζόμενων χωρών. Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει την ετήσια κατανομή των κεφαλαίων Phare που αναλήφθηκαν κατά την περίοδο 1990 – 2002 (εκατομμύρια ευρώ):

–	1990:	475,3
–	1991:	769,7
–	1992:	979,6
–	1993:	966,1
–	1994:	946,1
–	1995:	1.114,0
–	1996:	1.207,8
–	1997:	1.135,1
–	1998:	1.153,9
–	1999:	1.481,7
–	2000:	1.651,5
–	2001:	1.635,4
–	2002:	1.695,1

⁶ Η συνεισφορά Phare στο Ευρωπαϊκό ίδρυμα κατάρτισης (4 εκατομμύρια ευρώ) δεν περιλαμβάνεται στον παρόντα πίνακα.

Συνολική χρηματοδότηση Phare ανά χώρα, 1990-2002, σε εκατομμύρια ευρώ

Χώρα εταίρος	Αναλήψεις υποχρεώσεων⁷	Συμβάσεις⁸	Payments⁶
Βουλγαρία	1.309,70	1.004,15	827,62
Τσεχική Δημοκρατία	766,96	587,80	490,48
Εσθονία	285,80	215,66	195,00
Ουγγαρία	1.316,95	1.060,64	968,68
Λετονία	354,56	266,34	249,00
Λιθουανία	672,71	380,09	330,36
Πολωνία	3.420,43	2.477,37	2.099,49
Ρουμανία	2.007,04	1.426,40	1.084,56
Σλοβακία	593,71	430,81	343,57
Σλοβενία	295,95	215,43	195,73
Τσεχοσλοβακία	230,49	231,82	228,88
Ανατολική Γερμανία	34,49	28,86	28,86
Πολυκρατικά προγράμματα	2.711,18	2.164,11	1.706,64
Σύνολο	13.999,97	10.489,48	8.748,87

⁷ Ποσά που αναλήφθηκαν ή προαναλήφθηκαν στις Βρυξέλλες.

⁸ Ποσά που αναλήφθηκαν με σύμβαση ή καταβλήθηκαν από τις Βρυξέλλες και όπως αναφέρθηκαν από τις τοπικές αρχές μέσω του Perseus.